

JMG

”Det här var dagen då anonyma tonåringar via sociala medier startade ett upplopp i Göteborg”

En studie över gestaltningen i fyra svenska tidningar av gatuoroligheterna vid “Instagram-händelserna” i Göteborg år 2012.

Författare: Anna Erwander & Hugo Lindkvist

Handledare: Monica Löfgren Nilsson

Termin: VT 2014

Kurskod: JU1532

UNIVERSITY OF GOTHENBURG
DEPT OF JOURNALISM, MEDIA AND COMMUNICATION

- Abstract -

On subsequent days, the 18th and 19th of December 2012, large groups of young people gathered to protest in the centre of Gothenburg. The gatherings mainly occurred outside two high schools: Plusgymnasiet and Framtidsgymnasiet. The reason behind the gathering has often been explained by the young people's reaction to an Instagram account, on which offensive pictures and comments of and about young boys and girls had been published. As a reaction to the protest, police force including helicopters and mounted police, was sent to the streets. Disorder occurred. The high schools were closed. About 20 protesters were temporarily taken in to custody. Ever since, the events has, in Swedish mass-media, often been referred to as the "Instagram-riots" or the "Instagram-uprising". Our study aims, with help from Ethnographic Content Analysis (ECA) and a quantitative content analysis, to show how this protest was framed in four Swedish newspapers: *Aftonbladet*, *Göteborgs-Posten*, *Göteborg-Tidningen* and *Metro Göteborg*. The study is based on the theoretical perspective of *framing*, it's components, and on earlier research of protests. The mass-media today possess a powerful position. By framing they may affect how the public will understand and evaluate a protest-movement. Our major findings show that violent elements of a "riot", episodic interpretations of cause and solution, a coverage mainly based on police sources, and a negative tone is prominent in framing the events.

- Innehåll

1. Inledning	s. 5
2. Protestens plats i det demokratiska och offentliga rummet	
2.1 Protesten i massmedierna	s. 7
2.2 Massmedierna och våldet	s. 8
2.3 Protestens dilemma	s. 8
3. Teoretisk ram	s. 10
3.1 Medieeffekter	s. 10
3.2 Gestaltningsteori	s. 10
3.3 Gestaltningens komponenter	s. 11
3.3.1 Ekvivalens- och sakgestaltning	
s. 12	
3.3.2 Episodisk och tematisk gestaltning	s. 12
3.3.3 Moralisk bedömning	s. 13
3.3.4 Aktörer och primary definers	s. 13
4. Syfte och frågeställning	s. 15
5. Urval och metod	s. 16
5.1 Urval	s. 16
5.2 Metod	s. 16
5.2.1 Kvalitativ innehållsanalys enligt ECA-metoden	s. 16
5.2.2 Kvantitativ innehållsanalys	s. 16
5.2.3 Operationalisering	s. 17
5.2.4 Validitet	s. 17
6. Analys	s. 19
6.1 Händelseförloppet	s. 20
6.1.1 Sakgestaltning - ett "upplopp"	
s. 20	
6.1.2 Ekvivalensgestaltning	
s. 22	
6.1.3 Dramaturgi	s. 23
6.1.4 Våldsfiltrering	s. 24
6.1.5 Sammanfattning	s. 25
6.2 Konflikten	s. 26
6.2.1 Episodisk gestaltning för orsak och lösning	s. 26
6.2.2 Demonstranterna och deras motståndare	s. 28
6.2.3 En viss tematik	s. 29
6.2.4 Sammanfattning	s. 29
6.3 Aktörerna	s. 30
6.3.1 Polisen som primary definer	s. 30

6.3.2 Anonyma, känslstyrda och unga demonstranter	
s. 31	
6.3.3 Personifierade offer	s.36
6.3.4 Experter och psykologer	s. 33
6.3.5 Sammanfattning	s. 35
6.4 Moralisk bedömning	s. 36
6.4.1 Tonfall	s. 36
6.4.2 Affekter och stämningar	s. 37
6.4.3 Moralisk bedömning och representativitet från kommentatorerna	s. 38
6.4.4 Sammanfattning	
s. 38	
7. Sammanfattande slutdiskussion	s. 39
8. Källförteckning	s. 41
9. Bilagor	s.48
9.1 Bilaga 1, Analysschema kvalitativ innehållsanalys	
s.48	
9.2 Bilaga 2, Kodschema kvantitativ innehållsanalys	s.49
9.3 Bilaga 3, Bilder	s. 51

- Inledning -

Några dagar innan julhelgen år 2012, den 18 och 19 december, förvandlades centrala Göteborg till något som beskrevs med ord som ”kaos” och ”lynchstämning”. Stora grupper av ungdomar samlades under dessa båda dagar utanför skolorna Plusgymnasiet och Framtidsgymnasiet. Inledningsvis var orsaken till ansamlingen oklar, men allteftersom växte en förklaring fram: ungdomarna ville protestera mot ett Instagram-konto där bilder publicerats med kränkande kommentarer och rykten om flera hundra unga tjejer och killar.

Som en reaktion på protesterna satte polisen in en stor insats med bland annat helikopter, piket- och ridande polis. Utanför skolorna bröt gatuoroligheter ut. Stenkastning och skadegörelse förekom. Massmediernas bilder visade, bland annat, demonstranter ståendes på bilar. Ett 20-tal demonstranter omhändertogs tillfälligt.

Svenska massmedier var snabbt på plats. Radio, tv och tidningar rapporterade direkt från Göteborgs centrala gator under de inledande dagarnas oroligheter. Massmedierna bevakade också den manifestation, under namnet ”Vågra kallas hora”, som hölls i centrala Göteborg den 20 december.

Massmediernas bilder och ord har etsats sig fast alltsedan de här tre decemberdagarna. I folkmun kallas händelserna ofta för ”Instagram-upploppen” eller ”Instagram-upproret”. Dessutom har den efterföljande rättsprocessen, mot de personer som skapat Instagram-kontot, uppmärksammats flitigt i svenska massmedier.

Instagram-händelserna har också stått i fokus för forskning, framför allt i studier med syfte att studera kränkningarna via sociala medier, och dess koppling till ungdomars nätkultur. Ingen tidigare studie har däremot gjorts beträffande massmediernas rapportering av händelserna.

Någon månad efter Instagram-händelserna delas en artikel på Aftonbladets kultursidor nära femtontusen gånger via Facebook. Artikeln, med rubriken “*Vår generation kommer flippa ur*”, skrivs av två tjejer som båda deltagit i protesten vid Plusgymnasiet.

Killen som dansar på ett biltak halkar och gör värsta faceplanten mot huven. Vi hör en polishelikopter över oss. SVT är här också, vi ser deras minibuss. Lärare står i fönstren och kollar ner. Vi fäller upp luvorna och drar upp våra halsdukar så att man bara ser våra ögon.

Det finns alltid minst två delar av en historia och man måste alltså ta sig tid att höra från olika håll vad som hände och varför, annars kan man strunta i att ens ha en åsikt om situationen. (AB, 25/01/13)

Två delar av en historia, skriver de, och kritiserar svenska massmedier för att bara berätta en del av verkligheten. Den här kritiken mot massmediernas verklighetsskildring, i kombination med avsaknaden av studier av rapporteringen av händelserna, har väckt vårt intresse. I denna studie vill vi därför studera hur massmediernas rapportering såg ut, och vilken bild av verkligheten de valde att sprida.

Inom medieforskningen finns teorier om massmediernas effekter, däribland teorier om gestaltning. Hur massmedierna gestaltar en händelse kan påverka allmänhetens tolkning av, respons på och åsikter om händelsen. Genom att göra vissa aspekter mer framträdande bidrar gestaltningen till att lyfta fram en viss problemdefinition, en orsakstolkning, en föreslagen lösning och en moralisk bedömning (Entman, 1993)

Samtidigt är massmedie- och nyhetssystemet i dag den viktigaste källan för allmänheten att inhämta ny information och bilda uppfattningar om samhällsfrågor. Men massmediernas format är begränsat: de måste ständigt välja *vad* som ska uppmärksammas samt *hur* det ska gestaltas (Nord & Strömbäck, 2012).

Vår vilja att reda ut vilken verklighetsbild av gatuoroligheterna som spreds, i kombination med massmediernas makt att genom gestaltning påverka allmänhetens uppfattning om en händelse, ligger till grund för den här studien.

Vårt syfte är att se hur fyra tidningar, vilka samtliga innehade en betydelsefull roll att berätta för allmänheten vad som hände, gestaltade protesten vid Instagram-händelserna. Vi gör det genom att svara på följande frågor;

- *Hur gestaltades händelseförloppet vid gatuoroligheterna?*
- *Hur gestaltades konflikten vid gatuoroligheterna?*
- *Hur gestaltades aktörerna vid gatuoroligheterna?*
- *Vilken moralisk bedömning gjorde massmedierna av gatuoroligheterna?*

Ett par dagar innan den här uppsatsens slutförande pågår en konferens om nätmobbning i Göteborg. Samtalet om ”Instagram-upploppen” är återigen uppe i svenska massmedier. I tidningar och TV-sändningar säger flera aktörer att händelserna ledde fram till en ökad medvetenhet om en viktig samhällsfråga. Generalsekreteraren för organisationen Friends, Lars Arrhenius säger följande: *”Upploppet var ett tydligt tecken på de ungas frustration. Om samhället inte tar frågan på allvar så tar man saken i egna händer”* (GP 10/05/14).

”Instagram-upploppet” förde med sig någonting. En utveckling. En medvetenhet. Men huruvida bilden av en progressiv protest också var den som spreds i svenska massmedier under gatuoroligheterna, har inte tidigare studerats.

Vi inleder vår uppsats med en fördjupning i protestens plats i massmedier och i det demokratiska rummet. Avsnitten efterföljs av en kort historik över hur massmedier tidigare bevakat protester och demonstrationer.

Därpå inleder vi uppsatsens teoretiska ram för massmediernas gestaltning. Vi redogör för olika aspekter av gestaltning, samt gör teorierna applicerbara på vår studie.

Vi studerar massmediernas gestaltning med hjälp av såväl en kvalitativ innehållsanalys enligt ECA-metoden, som en kvantitativ innehållsanalys. Operationaliseringen redogörs för i uppsatsens metodavsnitt.

I analysavsnittet, bestående av fyra kapitel, inleds vardera delen med resultatet från den kvantitativa innehållsanalysen. Därpå tar vi ett steg djupare in i massmediernas gestaltning med ECA-metodens kvalitativa metod.

Avslutningsvis skapar vi, med vår sammanfattande slutdiskussion, en helhetsbild över massmediernas gestaltning av protesten vid Instagram-händelserna, samt vilka eventuella följder den kan ha för synen på den ungdomliga proteströrelsen.

1.2 Uppsatsens begreppsapparat

För tydlighets skull vill vi klargöra betydelsen av några av de begrepp uppsatsen använder. Som ett övergripande begrepp för de här decemberdagarnas skeenden används ”Instagram-händelserna”.

När vi skriver om händelserna som utspelade sig vid Plusgymnasiet, Nordstan, Brunnsparken och Framtidsgymnasiet använder vi benämningen ”gatuoroligheterna”. ”Demonstranterna” används när vi skriver om de personer som deltog i protestens ansamlingar. För att hänvisa till det kränkande innehållet som spreds via Instagram, används ordet ”kränkningarna”

- Protestens plats i det demokratiska och offentliga rummet -

Ett upplopp, en manifestation, en demonstration. Vardera begreppet har sin unika innebörd. Samtidigt har de något gemensamt: de är alla en form av en *protest*.

Della Porta & Diani (2006) lyfter fram två egenskaper hos en protest. Protesten är ett tillvägagångssätt för att på ett okonventionellt sätt påverka politiska, sociala och kulturella processer. Samtidigt är protesten också en komponent i den moderna repertoaren för kollektivt handlande.

Taylor & van Dyke (2004:268) å sin sida ser protesten som en plats för bestridande. Protesten använder kroppar, symboler, identiteter, metoder och diskurser för att generera, eller motarbeta, förändringar i institutionaliserade maktrelationer.

Cottle (2008) ser protesten som en bro som används för att överbrygga skiljaktigheter mellan opinioner, opinionsbildare och lagstiftare. Samtidigt utgör protesten en roll för att vitalisera döende parlamentära demokratier, utkristallisera nya identiteter och kulturella koder.

Vi har i denna studie tyvärr inte utrymme att definiera protesten tydligare. I stället vill vi, av två huvudsakliga skäl, studera hur en typ av protest gestaltades i massmedierna. För det första innehar protesten en viktig funktion för utvecklingen och rekonstruktionen av den demokratiska staten (Cottle, 2008). För det andra har massmedierna en maktfull position att avgöra vilken information som människor kommer att använda för att bilda sig en uppfattning om protesten (Nord & Strömbäck, 2012).

2.1 Protesten i massmedierna

Frågan om hur massmedier gestaltar protester och demonstrationer har, under det senaste halvsekle, uppmärksamats i flera studier. Gemensam slutsats för en stor del av den tidigare forskningen var att massmedierna tenderade att inrikta sin bevakning mot våldsamheter, dramatiseringar, konflikter och spektakulära händelseförlopp (Cammaerts, 2013, Halloran et al., 1970).

Trots en vedertagen roll för massmedia i liberala demokratier som en neutral, opartisk och objektiv bevakare av verkligheten, styrdes bevakningen först och främst av konflikten. Röster från den lugna massan av demonstranter lyssnades inte till, och protestens politiska argumentation hamnade i skymundan (Cammaerts, 2013).

Ett exempel är massmediernas bevakning av studentprotester i USA på 1960-talet. Gitlin (1980) visar att protesterna gestaltades på ett trivialiserande, polariserande, marginaliserande och nedvärderande sätt av massmedierna. Samtidigt förutspådde samma massmedier att fortsatta protester också skulle föranleda ett fortsatt våld.

Liknande studier genomfördes i Storbritannien under 2000-talet. Donson et al. (2004) visar att massmedierna, förutom att rapportera om protesten i negativa ordalag, tenderade att anonymisera protestens deltagare. Demonstranterna demoniserades. De beskrevs som en samlad aktör. Inte sällan definierades demonstranterna som en ”mobb”.

Massmediernas val av bilder från protester har också de studerats. Oftare publiceras bilder där en protestdeltagare blir arresterad, jämfört med bilder på fredliga demonstranter. Några minuters konflikt av dramatisk karaktär. Arresteringar. Stenkastning. Samtliga är exempel som tenderar att oftare bildgestaltas i massmedierna, till skillnad från lugnare delar av protesten (Coleman, 2010).

Svenska forskare har studerat bevakningen av protester och gatuoroligheter i Göteborg, Lund och Malmö under 2000-talet, bland dem massmediernas bevakning av “Göteborgskravallerna” i samband med EU-toppmötet 2001. Studierna visar att massmedierna tenderade att fastna i ett av forskarna kallat *våldsfiltret* (Findahl, 2002, Persson 2012). Våldsfiltret skapas när massmedierna fokuserar på protestens

våldsamer. Effekten förstärks av massmediernas förväntning att mer protester föranleder mer våld. På så sätt filtreras röster bort från den övervägande massan fredliga demonstranter, och protestens politiska argumentation blir inte hörd (Persson, 2012).

2.2 Massmedierna och våldet

Persson (2012) har studerat massmediernas bevakning av Ockupationsfestivalen i Lund 2009 och stadsdelsvåldet i Göteborg under samma år. I studien skriver han fram att ”Våldet har en viktig roll i varför dessa händelser blir till stora nyhetshändelser” (Persson, 2012:26).

Förklaringarna till våldets attraktionskraft för massmedierna är flera. Waddington (1992) redogör för några utav dem. Våldsamer är en komponent av vad som enligt institutionella och professionella definitioner utgör en nyhet. Våldsamer skapar möjlighet att hitta personifierade offer. Samtidigt öppnar våld en tydligare möjlighet att definiera situationen, vilket massmedier ofta har ett behov av.

Nyhetsvärdering och medielogik är ytterligare teoretiska förklaringsmodeller till varför protesternas våldsamer attraherar massmedierna. Protester innehåller från start element av sensation, överraskning, dramaturgi och spänning, samt en given konflikt. Samtliga element är viktiga kriterier i vad journalister och massmedier anser vara en nyhet (Ghersetti, 2012, Shoemaker, 1987). När protesten ackompanjeras av våldsamer framträder elementen tydligare, vilket gör att massmediernas intresse ökar (Cammaerts, 2013).

Protestens dramaturgiska komponenter lämpar sig samtidigt för den *anglosaxiska dramaturgins kurva*. En protesterörelse har möjlighet att beskrivas kronologiskt med distinkta punkter för start, kulmination och slut. Den har förutsättningar att *förändras* men innehåller samtidigt en *grundhandling*. Protesten öppnar för en *intrig med konfliktperspektiv* med tydlig rollfördelning mellan förövare, offer och stövare (Ghersetti, 2000:41-44).

2.3 Protestens dilemma

Raschke (citerad i Rucht, 2004. s.25) framförde redan under 1980-talet att: ”en rörelse som inte når ut till massmedierna existerar inte”. Men en protest föranleder inte automatiskt publicitet. Protesten måste innehålla element som attraherar massmediernas intresse. Den här relationen, mellan protesterörelsens sökande efter uppmärksamhet och massmediernas makt att välja ut vilka händelser som är värda att bevaka, ställer dagens demonstranter inför ett dilemma (Cammaerts, 2013).

Å ena sidan kan protesten genomföras med en fredlig och konventionell repertoar. Protesten kommer, om den ges utrymme i massmedier, med stor sannolikhet att rapporteras med en positiv beskrivning. De senaste åren har flera protester, däribland protester för kvinnors rättigheter och antirasistiska demonstrationer, föranlett en positiv rapportering i massmedier. Protesterna har beskrivits med uppmuntrande ord. Demonstranternas syften har ansetts som legitima. Samtidigt har rapporteringen gett utrymme för demonstranternas politiska argumentation och deras strävan efter en progressiv rekonstruktion av delar i det demokratiska samhället (Cammaerts, 2013).

Å andra sidan saknar en fredlig protest spektakulära element som kan attrahera massmedier. Den riskerar därför att inte uppmärksammas över huvud taget. En lösning kan vara att aktivt utöka repertoaren med intresseväckande element, såsom våld och dramatik. Förvisso ökar risken att demonstranterna ges negativ publicitet. Men kanske är publicitet i sig, oavsett positiv eller negativ, målet. Cammaerts (2013) visade att demonstranter vid studentprotesterna i Storbritannien för fyra år sedan, såg sig tvingade att ta till våldsamer. Utan våldet, menade demonstranterna, lyckades man inte väcka massmediernas intresse vilket i sin tur innebar att åsikterna inte nådde den publika debatten.

I takt med att fler proteströrelser ser sig tvingade att omforma sina repertoarer, anser Cottle (2008) att medieforskare måste ta hänsyn till fler aspekter när de studerar kommunikation inom, och massmediernas bevakning av, proteströrelser. Cottle (2008) listar följande sex aspekter: 1) *Kakofonin av olika protester*, när allt fler grupper samlas till protester, samtidigt som de inriktar sig mot problem som också ligger utanför det politiska spektrat. 2) *Mer komplexa kommunikationsmönster* i fler distributionskanaler. 3) Att massmediernas gestaltning av protester alltid påverkas av den *kontext, kultur och land de rapporteras i*. 4) Att nutida proteströrelser är svårare att *avgränsa till tid och rum*. En protest kan, i princip, pågå när som helst, på flera platser samtidigt. 5) Proteströrelsernas *moderniserade repertoarer och tillvägagångssätt*. Och slutligen 6) att *protestens egen dramaturgi* kan vara genomtänkt och förändrad med målet att attrahera massmediernas intresse.

Om våld blir den ingrediens som allt fler proteströrelser ser sig tvungna att använda, anser Cammaerts (2013), att det ställer samhället inför en demokratiskt essentiell fråga: huruvida fönstret för dialog verkligen är öppet för alla.

Cammaerts (2013) anser att det offentliga samhället, däribland massmedierna, bör vara försiktiga med att delegitimera den protest som - i sin kamp efter uppmärksamhet - ser sig tvingad att använda våldsamma handlingar. I stället bör diskussionen kretsa kring hur fönstret för dialog kan vidgas. I ett demokratiskt samhälle kan det inte bara stå öppet för samhällets elit.

Cottle (2008) för en liknande diskussion. Protestens mål om förändring och strävan efter uppmärksamhet interagerar med massmediers makt att påverka om, och hur, en protest ska gestaltas. Massmedierna besitter därmed en maktfull position att bestämma med vilka ögon som samhällets medborgare kommer att se protesten.

”Om dagens former av aktivism, demonstrationer och protester inkluderat, innehåller en ’demokratisk fågel fenix’ som växer upp i ett klimat där antalet medlemmar i politiska partier blir allt färre och parlamentära demokratier är utdöende (Norris, 2002), då har dagens nyhetsmedier en maktposition att välja om fågeln ska hållas inburad, om den ska vingklippas eller om den ska tillåtas att flyga” (Cottle, 2008:867).

- Teoretisk ram -

3.1 Medieeffekter

Massmedierna har en maktfull position över dagens demokratiska fågel fenix. Makten avspeglar sig i forskningen om massmediers makt över den allmänna opinionen, där vi finner teorier om *mediernas effekter*. En *medieeffekt* uppstår när människor, direkt eller indirekt, påverkas av innehållet i massmedierna. Flera faktorer påverkar hur publiken påverkas av en nyhet. En medieeffekt uppstår i samspel mellan samhällsfaktorer, massmediers innehåll och personliga erfarenheter och egenskaper hos mottagaren (Shehata, 2012).

Tre typer av medieeffekter är mest frekvent förekommande inom medieforskning: *agenda-setting*, *priming* och *framing*.

Mycket övergripande står *agenda-setting*, även kallad *dagordningsteorin*, för massmediernas makt att fastställa vilka samhällsfrågor som är viktigast, det vill säga vilka nyheter som bör ligga "högst på dagordningen". *Priming* står för hur massmedierna påverkar vilken måttstock mottagaren först ska använda när de bedömer en nyhetshändelse, exempelvis ett politiskt utspel (Shehata, 2012:318).

Agenda-setting och priming är två medieeffekter som egentligen förtjänar mer fördjupande förklaringar. Vi lämnar dock begreppen bakom oss, då vår forskning är inriktad mot den tredje medieeffekten, *framing*. Från och med nu använder vi dock den svenska översättningen av begreppet: *gestaltning*.

3.2 Gestaltningsteori

Gestaltning handlar i grund och botten om massmediernas påverkan över hur människor uppfattar och förstår samhällsfrågor (Shehata, 2012:318). Gestaltningen står för hur massmedierna ramar in, organiserar och presenterar nyheter och händelser. Inneboende i journalistiska verk, oavsett om det gäller texter, radio- eller TV-inslag, etcetera, skapas alltid en form av gestaltning (Dimitrova & Strömbäck, 2008).

Ett centralt verk inom gestaltningsteorier är *Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm* (1993), skriven av Robert M. Entmans. Han definierar där gestaltning på följande vis:

"Att gestalta är att välja ut vissa aspekter av en uppfattad verklighet och göra dem mer framträdande i en kommunicerad text, för att på så sätt lyfta fram en viss problemdefinition, orsakstolkning, en moralisk bedömning och en föreslagen lösning för det beskrivna problemet" (1993:52).

För vår studie utgör Entmans definition en betydelsefull grundpelare, vilket vi ska få anledning att återkomma till. Den inledande delen av hans definition, att göra vissa aspekter mer framträdande, betyder inte detsamma som frånvaro eller närvaro av dessa aspekter. Ett journalistiskt verk kan rama in en händelse genom att belysa olika aspekter samtidigt. Gestaltning belyser hur pass framträdande en specifik aspekt är (Dimitrova & Strömbäck, 2008).

Gestaltningar kan konstruera vilken verklighet som, av mottagaren, uppfattas som den mest verkliga. Det här kan komma att påverka mottagarens *tolkning av, respons på* och *åsikter om* en händelse. Forskning om gestaltning skapar en möjlighet att förstå kraften i den kommunicerade textens budskap (Entman, 1993). Viktigt att understryka är att effekten av en gestaltning alltid sker i samspel mellan flera faktorer. Entman (2004) och Scheufele (2006) påpekar att den totala kraften av en gestaltning beror på mottagarens *kognitiva schema*. Det är med guidning av sitt individuella kognitiva schema som mottagaren bearbetar och skapar förståelse för information, för att därefter diskutera informationen i sin omgivning.

Kognitiva scheman styr en individs uppfattningar, förväntningar och tolkningar. Kognitiva scheman är dominanta. Individer tenderar att stänga sig för information som strider mot dem. Samtidigt tenderar individer att öppna sig för information som bekräftar och stärker det egna kognitiva schemat. Individer med en vilja till djupare förståelse, och en vilja att informera sig inom en specifik fråga, tenderar dock att vara mer öppna för att ta emot ny information och för att ompröva sina värderingar (Strömbäck, 2009).

Ett tidigt forskningsexempel, signerat Lang & Lang (1953) beskriver kraften i såväl massmediernas gestaltning som i den personliga erfarenhetens betydelse.

1952 anordnades en parad i Chicago till stöd för den amerikanske generalen MacArthur. Detta sedan USA:s president Truman valt att kalla hem McArthur från rollen som befäl under Koreakriget. En forskargrupp ville, i samband med paraden, studera effekten av massmediers gestaltning. Detta genom att se hur mottagare uppfattade humöret och beteendet hos de medverkande i paraden.

Forskarna delade in försöksdeltagare i två separata grupper. Den ena gruppen befann sig på plats vid paraden. Den andra gruppen bevittnade paraden via TV. Resultatet visade att paradens deltagare uppfattades som betydligt mer entusiastiska av den grupp försöksdeltagare som såg paraden via TV, i jämförelse med den grupp av försöksdeltagare som såg paraden på plats. Förklaringen, menade forskarna, var att TV-sändningen först och främst visade bilder på applåderande och vinkande människor, samtidigt som deltagare med mer dämpat beteende gavs en undanskymd roll i rapporteringen (Lang & Lang, 1953).

3.3 Gestaltningens komponenter

Effekten av massmediers gestaltning påverkas av såväl massmediernas makt att göra vissa aspekter mer framträdande som av en individs kognitiva schema. Det här skapar fyra möjliga angreppssätt för forskningen: 1) gestaltning som beroende variabel, 2) gestaltning som oberoende variabel, 3) gestaltning hos individer, samt 4) gestaltning i massmedierna (Scheufele, 2006).

Forskning med gestaltning som beroende variabel har, bland annat, studerat hur sociala och organisatoriska strukturer kan påverka massmediernas gestaltning. Som oberoende variabel försöker man studera kraften i sambandet mellan massmediers gestaltning och mottagarnas uppfattning. Gestaltning hos individer är kopplat till det kognitiva schemat, med syftet att se vilka faktorer som styr effekten av gestaltning hos en individ (Scheufele, 2006).

Vår forskning angriper gestaltning på det fjärde sättet: *gestaltning i massmedierna*.

Massmediernas gestaltning finns inneboende i varje journalistiskt verk, oavsett publiceringskanal. Viktigt att belysa är att gestaltningen utgörs av såväl bilder som texter, så kallad *visuell-* och *verbal* gestaltning (Coleman, 2010).

Visuell gestaltning innefattas av material som bara ögat processar, till exempel foton, kartor och illustrationer. Verbal gestaltning å sin sida finns i det skrivna och talade ordet såsom tidningarnas texter och radions inslag. Dessa visuella och verbala element samverkar. En bild kan gestalta samma budskap som texten berättar. Samtidigt kan en bild gestalta något som ligger bortom textens gestaltning. Studier har visat att den visuella gestaltningen dominerar över den verbala, när de båda skiljer sig åt (Coleman, 2010).

Entmans (1993) definition av gestaltning, som är central i denna studie, stämmer för verbal och visuell gestaltning. Såväl en bild som en text kan lyfta fram aspekter som gör vissa orsakstolkningar, föreslagna lösningar, moraliska bedömningar och problemdefinitioner mer framträdande (Coleman, 2010).

3.3.1 Ekvivalens- och sakgestaltning

För att tydliggöra teorin om gestaltning, och samtidigt göra den applicerbar på vår studie, krävs en djupare introduktion till gestaltningens komponenter. Vi inleder med att beskriva *ekvivalens-* och *sakgestaltning*.

Ekvivalensgestaltning står för hur val av ord och formuleringar kan påverka nyhetsberättelsens effekt på allmänhetens uppfattningar om en händelse. Formuleringar, vars betydelse i slutändan är logiskt likvärdiga, kan ha olika påverkan på mottagarna när de används i ett journalistiskt verk.

Tydligast blir ekvivalensgestaltning i åtskillnaden mellan att beskriva vinster eller förluster av en händelse. En experimentstudie, av Kahneman och Tverskys 1984 (refererad i Shehata, 2012), är illustrativ. Deltagare i experimentet ställdes inför två olika förslag. Förslagen innehöll samma information men gestaltades på olika sätt. Den ena gestaltningen av förslaget beskrev hur många människor som skulle dö om förslaget blev verklighet. Den andra gestaltningen beskrev hur många människor som skulle överleva om förslaget blev verklighet. Antalet dödsoffer och överlevande var detsamma i båda förslagen, och informationen var således logiskt likvärdig. Men trots det varierade stödet för förslagen. Stödet var betydligt större när beskrivningen av förslaget gestaltades genom att beskriva hur många människor som skulle överleva (Shehata, 2012).

Sakgestaltning å sin sida står för hur verkligheten definieras. Vad är det egentligen för sakfråga, situation eller händelse som massmedierna rapporterar om? Studier om sakgestaltning har bland annat kretsat kring hur politiker, partier och intresseorganisationer, i samband med sin opinionsbildning, tenderar att göra specifika problemdefinitioner (Shehata, 2012).

En experimentstudie om sakgestaltning i massmedier gjordes med utgångspunkt i en Ku Klux Klan-demonstration. Deltagare i studien fick ta del av nyheter som antingen gestaltade demonstrationen som en "yttrandefrihetsfråga" eller som en "allmän ordningsfråga".

Resultatet visade skillnader. De mottagare som tog del av den sakgestaltning som definierade demonstrationen som yttrandefrihetsfråga uttryckte en större tolerans för Ku Klux Klan, i jämförelse med de mottagare som tagit del av en sakgestaltning där demonstrationen definierades som en allmän ordningsfråga (Shehata, 2012).

3.3.2 Episodisk och tematisk gestaltning

Ytterligare ett element i gestaltningen är huruvida en händelse gestaltas *episodiskt* eller *tematiskt*.

Episodiska gestaltningar uppkommer när massmediers bevakning främst fokuserar på enskilda fall och enskilda individers öden. Tematiska gestaltningar innebär, i motsats, att händelsen beskrivs som en del av något större och sätts in i ett socialt och/eller historiskt sammanhang (Iyengar, 1990).

I valet av episodisk eller tematisk gestaltning kan massmedierna påverka hur mottagaren tillskriver ansvar för orsak och lösning på ett problem eller en händelse. Med episodiska gestaltningar i nyhetsberättelsen tenderar mottagaren att tillskriva ansvar för en situation på individnivå. Med tematiska gestaltningar tenderar ansvaret i stället att tillskrivas på en högre samhällsnivå (Shehata, 2012).

Effekten av episodisk kontra tematisk gestaltning kan vara kraftfull. Det visade Iyengars (1990) studie om massmediers gestaltning av fattigdom.

När gestaltningen av fattigdom var episodisk tenderade mottagarna anse att fattiga individer själva bar ansvaret för att ha orsakat, och om möjligt även lösa, sin egen fattigdom. Vid tematiska gestaltningar ansåg mottagarna, i större utsträckning, att samhälleliga strukturer och problem låg bakom fattigdomen. Orsaken och den föreslagna lösningen betraktade ligga i händerna på högre samhälleliga institutioner.

Iyengar (1991) påpekar samtidigt att gestaltningen i nyhetsberättelsen sällan är uteslutande episodisk eller tematisk. Studier av episodisk och tematisk gestaltning handlar om att avgöra vilken typ som är mest framträdande.

3.3.3 Moralisk bedömning

Massmediernas kan, genom att lyfta fram vissa aspekter, göra en moralisk bedömning mer framträdande. På så sätt kan massmedierna klargöra huruvida situationen är något som bör åtgärdas, eller något som bör fortsätta. Hur moraliska bedömningar görs kan kopplas till det som kallas *moralisk heuristik och moralisk gestaltning* (Sunstein, 2005).

Det finns fyra grundläggande förklaringar till varför individer moraliskt bedömer en uppkommen situation på ett visst sätt. För det första påverkas individen av *tillgänglighet*. En individ tenderar att använda den information som ligger närmast till hands. Om individen saknar faktakunskap kommer hen att använda sig av tumregler för att värdera situationen.

För det andra påverkas individen av *representativitet*. Genom att se samband mellan vissa egenskaper och orsaker kan man moraliskt bedöma en situation, utan att ha egen kännedom om den.

Den tredje förklaringen är *affekter*. Individer är känslstyrda. Moraliska bedömningar görs inte sällan utifrån vilka känslor som väcks, till exempel av en nyhetshändelse.

Slutligen grundläggs en moralisk bedömning genom en växelverkan mellan *två duala processer*. Dels kommer individer spontant att bedöma en händelse utifrån intuitiva känslor. Dels använder individen ett system av eftertanke där kunskap och erfarenheter vägs in i bedömningen (Sunstein, 2005).

Samtliga fyra förklaringar är grundläggande för hur en mottagare av massmedierna kan påverkas att moraliskt bedöma en situation. Genom att göra viss information framträdande, påvisa samband mellan olika samhällsfrågor, samt väcka specifika affekter kan massmediernas gestaltning komma att påverka den moraliska bedömningen (Sunstein, 2005).

3.3.4 Aktörer och primary definers

Alla nyhetsberättelser innehåller aktörer. Vad som blir framträdande i en nyhetsberättelse - och vad som därmed har sprängkraft för massmediers gestaltning - är beroende av vilka nyhetens aktörer är samt vad de får utrymme att säga.

Alla medborgare har inte samma förutsättningar och möjligheter att komma till tals i massmedierna. Massmedier tenderar att oftast använda officiella källor, det vill säga aktörer som på grund av sin makt, sin position, eller sin representativa status tillskrivits relevans. Officiella källor kan vara företrädare för grupper som representerar medborgare, organisationer eller intressegrupper, men officiella källor kan också vara enskilda personer som anses vara experter, så kallade expertkällor (Hall et al., 1978).

Följden av massmediernas ofta tidpressade arbete, i kombination med journalistiska ideal om opartiskhet och objektivitet, är att officiella källor systematiskt får stort utrymme att uttala sig i massmedier. Det här kallas för *over-accessing* (Hall et al., 1978).

Att officiella källor ges större utrymme innebär att deras bild av verkligheten sprids. Howard S. Becker (1967) kallar det här för *hierarchy of credibility*. Om aktörer med makt eller hög status yttrar åsikter inom kontroversiella ämnen kommer de, med stor sannolikhet, att få sina definitioner accepterade eftersom de anses ha tillgång till mer "korrekt" eller "specialiserad" information om specifika ämnen än vad majoriteten av medborgarna har. Genom att lämna förtur till åsikter från personer i maktpositioner skapas *primary definers* för specifika ämnen (Hall et al., 1978). I relationen mellan massmedier och

primary definers tenderar de sistnämnda att etablera en initial definition, en *primary interpretation*, av ämnet. Tolkningen blir den som både journalister och följande aktörer måste utgå ifrån och förhålla sig till. Primary definers sätter tonen för hur ett problem ska angripas. Deras definition kategoriserar därefter huruvida ny information och nya åsikter anses vara relevanta (Hall et al., 1978).

- Syfte och frågeställning -

Protesten spelar en betydelsefull roll för utvecklingen och rekonstruktionen av den demokratiska staten (Cottle, 2008). Samtidigt innehar massmedierna en maktfull position att, genom gestaltningar, påverka den allmänna opinionens uppfattning om protesten.

Genom att gestalta kan massmedierna lyfta fram “*en viss problemdefinition, orsakstolkning, en moralisk bedömning och en föreslagen lösning för det beskrivna problemet*” (Entman, 1993:52)

Samtidigt påverkas gestaltningen av vilka aktörer som får utrymme att forma gestaltningen i massmedierna (Hall et al., 1978).

Med dessa teorier som utgångspunkt har vi som syfte att studera hur en protest, gatuoroligheterna i samband med Instagram-händelserna, gestaltades i svensk massmedia.

För att klargöra massmediernas gestaltning studerar vi vilken *problemdefinition* som blev framträdande, vilken *orsakstolkning* som gjordes, hur den *föreslagna lösningen* såg ut, hur *aktörerna* gestaltades, samt vilken *moralisk bedömning* som massmedierna gjorde framträdande. På så sätt skapar vi en heltäckande bild över massmediernas gestaltning.

Med utgångspunkt i ovan nämna aspekter har vi formulerat fyra frågeställningar:

- *Hur gestaltades händelseförloppet vid gatuoroligheterna?*
- *Hur gestaltades konflikten vid gatuoroligheterna?*
- *Hur gestaltades aktörerna vid gatuoroligheterna?*
- *Vilken moralisk bedömning gjorde massmedierna av gatuoroligheterna?*

- Urval, metod och operationalisering -

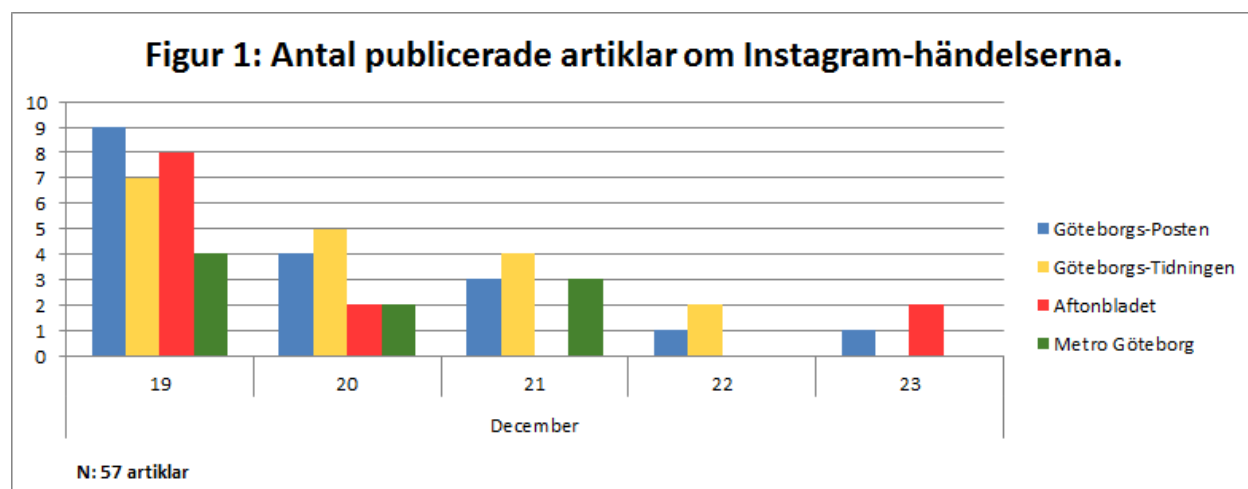
Ett par dagar innan julhelgen 2012 var Instagram-händelserna vida omtalade i svenska massmedier. Nationella nyhetssändningar i såväl TV och radio toppades av inslag från Göteborgs gator. Samtidigt lyftes nyheten även utanför landets gränser, bland annat av brittiska BBC News.

Vi har valt att studera gestaltningen av gatuoroligheterna i fyra av de tidningar som flest läsare vände sig till för att få information om Instagram-händelserna.

5.1 Urval

Uppsatsens urval utgörs av 57 artiklar och 41 bilder som publicerats i *Aftonbladet (AB)*, *Göteborgs-Posten (GP)*, *Göteborgs-Tidningen (GT)* och *Metro Göteborg (Metro)*.

Fokuspunkten i texterna och bilderna varierar mellan gatuoroligheterna och kränkningar som skedde via det sociala mediet Instagram. Då vårt syfte är att undersöka gestaltningen av gatuoroligheterna har analysenheter med detta som fokuspunkt varit prioriterade.

Figur 1: Antal artiklar per tidning: Göteborgs-Posten 18 st, Göteborgs-Tidningen 18 st, Aftonbladet 12 st, Metro Göteborg 9 st. Totalt publicerades 57 artiklar om Instagram-händelserna. Efter den 23 december publicerades inte någon artikel om Instagram-händelserna förrän efter årsskiftet.

Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG) på Göteborgs universitet genomförde, under projektet *Kriskommunikation 2.0*, en enkätstudie i samband med Instagram-händelserna. Studien gick under namnet "*Enkät om ungdomsoroligheterna i Göteborg, december 2012*", och sändes ut genom Medborgarpanelen, som drivs av Lore vid Göteborgs universitet.

Enkäten gick ut till boende i Västsverige. Den innehöll, bland annat, frågor om hur allmänheten tagit till sig information om Instagram-händelserna. Nära 2000 personer besvarade enkäten.

I enkäten har de svarande berättat vilka massmedier de vände sig till för att inhämta information om Instagram-händelserna. De tidningar, med reportrar på plats i Göteborg under dessa dagar, som flest läsare också vände sig till var *Aftonbladet*, *Göteborgs-Posten*, *Göteborgs-Tidningen* och *Metro Göteborg*. De fyra tidningarna ingår i vår studie.

Vi har valt att begränsa urvalet till tidningar med reportrar på plats i Göteborg. Detta eftersom de själva närvarat vid gatuoroligheterna, vilket innebar en ökad möjlighet att välja hur de ville gestalta Instagram-händelserna.

Vi har gjort ett totalurval av de fyra tidningarnas inledande bevakning av Instagram-händelserna. Samtliga tidningar har hämtats från svenska digitala mediearkivet (Retriever). Vi har gått igenom samtliga sidor i tidningarna fram till årsskiftet. Vi kan med säkerhet säga att vi inte missat några alster om Instagram-händelserna under tidningarnas inledande bevakning.

Alla alster i vår analys publicerades mellan den 19 och 23 december. Ingen av tidningarna publicerade sedan alster om händelserna före årsskiftet 2012/2013.

Såväl tidningarnas texter som deras bilder ingår i studien. Vi analyserar nyhetsartiklar, ledare, kulturartiklar, krönikor, faktarutor, bilder och bildtexter. Det material vi valt att utelämma är insändare och enkätfrågor.

Vår studie är avgränsad till tidningarnas pappersupplagor. Den huvudsakliga förklaringen till avgränsningen är att tidningarnas gestaltning blir mer framträdande i pappersupplagan. Det som hamnar i papperstidningen är ett urval av tillgänglig information.

I tidningarnas pappersupplagor är nyhetsvärderingen bevarad. Det som ansågs ha störst nyhetsvärde, och det som gjordes mest framträdande, har samma position än i dag.

Ytterligare en fördel med vårt urval är att massmediernas gestaltning utgörs av den sammantagna rapporteringen. I pappersutgåvorna har vi möjlighet att studera samspelet mellan nyhetsartiklarna, faktarutorna och bilderna. Det här ger en tydligare bild över hur tidningarna de facto har gestaltat gatuoroligheterna.

Här finns dock en aspekt vi inte kan blunda inför. Resultatet från Medborgarpanelens undersökning visar att de svarande i första hand använde tidningarnas webbupplagor för att informera sig om händelserna. En betydande andel av de svarande har sökt information från radio- och TV-sändningar. Att jämföra gestaltningen mellan olika massmedier hade därför varit av stort intresse för oss, men inom tidsramen för denna studie är det tyvärr inte görbart.

Det slutgiltiga valet stod därför mellan att antingen studera pappers- eller webbupplagor av tidningar. Vi anser dock att det finns stora nackdelar med att studera gestaltning i webbupplagorna. Dels är material mer svåråtkomligt, dels vet vi inte hur artiklarna uppdaterats. Vi kan inte heller härleda hur materialet varit placerat på webbsidan. Vi går därmed miste om uppgifter om hur tidningarna nyhetsvärderat, det vill säga vad de gjort mest framträdande, som i sig är en central förutsättning för att studera gestaltning.

5.2 Metod

Vår studie har införlivat två metoder för att studera massmediernas gestaltning av Instagram-händelserna i Göteborg.

Genom en kvalitativ innehållsanalys enligt *Etnographic Content Analysis-metoden (ECA)* har vi gått på djupet i materialet för att studera massmediernas gestaltning.

Samtidigt använder vi en *kvantitativ innehållsanalys* för att, svart på vitt, visa på tydliga mönster i massmediernas gestaltning.

5.2.1 Kvalitativ innehållsanalys enligt ECA-metoden

Med en kvalitativ innehållsanalys enligt *ECA-metoden* gör vi en grundlig analys av massmediernas gestaltning av gatuoroligheterna.

En kvalitativ innehållsanalys handlar, för att låna Max Furbergs definition, om “att läsa aktivt, att ställa frågor till texten och att se efter om texten, eller man själv, kan besvara dessa frågor” (citerad i Esaiasson et al., 2012:210).

I vår studie har vi valt att använda ECA-metoden, en typ av kvalitativ innehållsanalys (Altheide, 1996). Genom ECA-metoden kan vi klargöra vad massmedierna väljer att göra mest framträdande i sin bevakning av gatuoroligheterna. Vi kan studera vilka mönster och teman som är genomgående i materialet. Metoden blir således användbar för att studera hur massmediernas gestaltning ser ut.

ECA-metoden är först och främst inriktad mot analys av texter, men med beaktande av styrkan i den visuella gestaltningen är det samtidigt av betydelse att analysera bilderna. Vi ställer således samma frågor till bilderna som vi ställer till texterna. Vi har förståelse för att en djupare bildanalys kräver en mer omfattande metodapparat, och väljer därför att anta en viss försiktighet i vår analys av bilderna. Våra slutsatser från bilderna grundar sig i det som ger tydliga och manifesta svar på våra frågor.

I arbetet med ECA-metoden har vi, steg för steg, följt den tolvstegsmodell som Altheide (1996) definierat. Som forskare har vi antagit en interaktiv och reflexiv roll gentemot det studerade materialet. Under nära åtta veckors tid har vi gång på gång återvänt till texterna och bilderna. Allteftersom har vi fått nya intryck och kunnat revidera vårt analyschema.

Analysens frågor till texterna och bilderna har kompletterats och avgränsats under forskningsprocessen. På så sätt har vi kunnat ta fram det analysinstrument som bäst lämpar sig för att studera massmediernas gestaltning på det mest valida sättet. Signifikant för vårt arbete har varit att båda forskarna, var för sig, inledningsvis genomfört ECA-analysen på samtliga texter och bilder.

Vi inledde med att studera ett mindre urval av den sammanlagda rapporteringen från gatuoroligheterna. Vi skissade därefter, var för sig, på ett inledande kodschema. Materialet studerades på nytt, innan kodschemat reviderades. Därpå samlade vi ihop det totala materialet för vår studies urval. Ett mindre urval av det här materialet studerades. Slutligen reviderades analyschemat ytterligare en gång. Därpå inleddes arbetet med analysen.

Men, som sagt, vår roll har varit reflexiv och interaktiv. I takt med att vår kumulativa förståelse ökat för såväl gestaltningsteorier och ECA-metoden har analyschemat förändrats, utökats och avgränsats.

5.2.2 Kvantitativ innehållsanalys

För att addera tydlighet till ECA-metodens resultat har vi valt att genomföra en *kvantitativ innehållsanalys*.

En kvantitativ innehållsanalys studerar frekvens och utrymme. Endast det som är manifest i texterna ska kodas. Det här ska ske utifrån klara tolkningsregler (Esaiasson et al., 2012). Efter att ha studerat *händelseförloppet, konflikten, aktörerna och moralisk bedömning* utifrån ECA-metoden har vår förståelse för såväl gestaltningens komponenter som för materialet växt. Vi kunde därmed utforma den kodbok som var mest lämpad för att ge svar på hur gestaltningen ser ut.

Vardera frågeställningen har studerats utifrån en huvudsaklig variabel. Händelseförloppet studeras utifrån tidningarnas *problemdefinition*. Konflikten studeras utifrån *episodisk eller tematisk gestaltning*. Aktörerna studeras utifrån hur ofta de förekommer i massmedierna. Och den moraliska bedömningen studeras utifrån rapporteringens *tonfall*.

Med den här metoden adderar vi extra tydlighet. Vi ger läsaren resultaten svart på vitt, vilket underlättar förståelsen för vilka komponenter som bidrar till gestaltningen.

Viktigt att påpeka är att denna kvantitativa innehållsanalys enbart är genomförd på tidningarnas texter. Anledningen är kraven på klara tolkningsregler och manifesta budskap. Bilderna svarar, exempelvis, inte lika tydligt som texterna på hur ett problem definieras eller huruvida bilden i sig innehåller en episodisk eller tematisk gestaltning. Att studera bilderna hade därför bidragit till en ökad osäkerhet, varför vi valt att lämna dem utanför den kvantitativa delen av studien.

Inspiration till en kvantitativ innehållsanalys har vi hämtat från forskare som Dimitrova & Strömbäck (2005) och Cammaerts (2013) som använt sig av liknande arbetssätt för att studera massmediers gestaltning. Kodbokens fråga om tonfall är ett exempel på en variabel som varit närvarande i deras forskning, och som fungerat som inspiration för oss.

5.2.3 Operationalisering

Våra metoder samspelar för att studera och tydligt presentera de viktigaste aspekterna i massmediers gestaltning: tidningarnas *problemdefinition*, deras *orsakstolkning och föreslagna lösning*, vilka *aktörerna* är, samt hur den *moraliska bedömningen* av gatuoroligheterna ser ut.

Vi vill nu tydliggöra för hur vardera frågeställningen besvarar olika aspekter av massmediernas gestaltning.

Den första frågeställningen handlar om *händelseförloppet* vid gatuoroligheterna. Vi inleder med att studera massmediernas *problemdefinition* av gatuoroligheterna. Vi tar utgångspunkt i teorier om *sak- och ekvivalensgestaltning*. Sakgestaltning visar hur massmedier valde att *definiera* händelserna som sakfråga, medan ekvivalensgestaltning visar vilket konsekvensperspektiv massmedierna lyfte fram.

Frågor om dramaturgiska komponenter och våldsfiler i gestaltningen av händelseförloppet ingår också som komponenter i analysens schemat. I den kvantitativa analysens kodschema är variabeln: *Med vilket ord har tidningen valt att först definiera gatuoroligheterna i artikeln?*

Den andra frågeställningen handlar om hur *konflikten* gestaltades. Här besvarar vi vilken *orsakstolkning och föreslagen lösning* som massmedierna gör framträdande.

Vi tar utgångspunkt i teorier om *episodisk* och *tematisk gestaltning*: Det kommer att svara på huruvida massmedierna skildrar orsaken och lösningen för gatuoroligheterna på en individuell eller samhällelig nivå. Vi studerar också de eventuella konfliktperspektiv som gestaltas i rapporteringen. I den kvantitativa analysens kodschema är variabeln: *Gestaltar texten gatuoroligheterna huvudsakligen tematiskt/episodiskt/neutralt?*

Den tredje frågeställningen visar hur massmedierna valde att gestalta *aktörerna*. Analysens schemats frågor ger svar på hur händelsens olika aktörer gestaltades, vilka rollfördelningar som gjordes och vilka aktörer som gavs utrymme att definiera situationen.

I den kvantitativa analysens kodschema undersöker vi i *hur stor andel av antalet nyhetsartiklar som respektive aktör får uttala sig*. På så sätt ser vi hur ofta en aktör är med och påverkar beskrivningen av situationen, och därmed hur ofta aktören har kunnat påverka den samlade gestaltningen av händelserna.

Frågeställning fyra, om *moralisk bedömning*, tar utgångspunkt i huruvida massmedierna rapporterade om händelserna med ett negativt eller positivt tonfall.

Analysens schemat för ECA-metoden innehåller frågor om vilka affekter som rapporteringen lyfter fram, vilken representativitet som massmedierna gör, samt hur massmediernas kommentatorer och krönikörer bedömer gatuoroligheterna.

I den kvantitativa analysen ser vi till huruvida tonfallet är negativt, positivt eller neutralt. Vi ställer frågan: *Med vilket tonfall beskrivs gatuoroligheterna?*

5.2.4 Validitet

I diskussionen om studiens validitet vill vi främst förhålla oss till tre olika begrepp: *begreppsvaliditet*, *inre validitet* och *reliabilitet*.

Begreppsvaliditet innebär frånvaron av systematiska fel. Det vill säga att de metoder vi införlivat

i studien verkligen mäter massmediernas gestaltning (Esaiasson et al., 2012). *Intern validitet* innebär att studiens resultat i stor utsträckning stämmer överens med verkligheten (Merriam, 1994). *Reliabilitet* kan översättas med frånvaron av osystematiska fel, såsom slarv- och slumpmässiga fel under datainsamlingen.

Vår arbetsprocess har präglats av systematik, noggrannhet och medvetenhet om vilka förutsättningar som krävs för att arbeta med våra metoder. En betydelsefull del i vår forskning har utgjorts av att förankra våra frågeställningar och teorier i den tidigare forskningen om gestaltning, aktörer och massmediers bevakning av proteströrelser.

Vi har arbetat kumulativt genom att dra lärdom från tidigare forskning. Samtidigt har vi ständigt försökt att fördjupa vår förståelse för gestaltningen och dess komponenter. Allteftersom har vi skapat en tydlig bild av hur gestaltning studeras på bästa sätt. Vi använder oss därmed av, vad som kallas, *resonemangsvaliditet*, vilket stärker studiens *begreppsvaliditet*.

Vår studie inleddes med utgångspunkt i ECA-metoden. Vi har, steg för steg, följt den tolvstegsmodell som Altheide (1996) sätter upp. Signifikant har varit vår interaktiva och reflexiva förhållning till både material och analyschema. Det har varit viktigt att ta oss an undersökningsmaterialet förutsättningslöst. Under arbetets gång har vi ständigt varit öppna för nya intryck, jämförelser och frågeställningar gentemot de texter och bilder vi studerat.

Samtidigt har vi tagit intryck av Merriam (2009) som listar en rad centrala förutsättningar för att genomföra en kvalitativ innehållsanalys: som forskare bör man ha en ifrågasättande hållning, en hög tolerans för tvetydighet, noggrannhet i arbetet och bra frågeställningar till materialet.

Signifikant för vårt arbete med ECA-metoden har varit att vi inledningsvis genomfört analysen på samtliga texter och bilder var för sig. Vi har båda förvärvat en djup förståelse för både detalj- och helhetsmönster i materialet. Först därefter har vi diskuterat tolkningar av gestaltningen tillsammans, något Altheide (1996) anser vara av stor betydelse. Att vi är två som genomför studien har motverkat subjektiva bedömningar och stärkt den *interna validiteten* i vårt resultat. Det här är en strategi som kallas *triangulering*.

Vi har i vår analys även lagt kraft på att försöka hitta och belysa undantag i massmediernas gestaltning. På så sätt skapar vi transparens i vår forskning. Vi öppnar för läsaren att själv se avvikande tendenser. Det här visar att vi haft en hög tolerans för tvetydighet, något som Merriam (2009) anser vara en förutsättning för den kvalitativa innehållsanalysen.

Instagram-händelserna var kända för oss innan studien inleddes. Att förutfattade meningar eller tidigare inhämtad information kunnat påverka vårt synsätt på händelserna är något vi beaktat. Men genom triangulering, transparens och hög tolerans för tvetydighet förebygger vi att våra erfarenheter, tidigare kunskaper och subjektiva bedömningar påverkar resultatet - en risk som alltid är närvarande i kvalitativa innehållsstudier (Merriam, 1994).

Som en fortsättning på ECA-metoden följde alltså utformningen av den kvantitativa metodapparaten och dess kodbok. Variablerna har skapats genom förankring i tidigare forskning och efter att vi skapat en djup förståelse för olika aspekter av gestaltning. Vid upprättandet av kodschemat hade vi även en god bild av massmediernas gestaltning av Instagram-händelserna, och vi hade sett tydliga tendenser i gestaltningen. På så sätt kunde vi utforma variabler med hög begreppsvaliditet. Samtliga variabler mäter aspekter som har betydelse för gestaltningen i massmedierna.

Genom ett *reliabilitetstest* kan vi visa att vår kvantitativa innehållsanalys har hög *reliabilitet*. Testet - som innebar att vi båda, var för sig, bedömde artiklarna och sedan jämförde resultaten - genomfördes på ett urval av 15 artiklar. Överensstämmelsen var 91 procent, en högst godtagbar siffra för variabler med inslag av bedömning såsom en skala mellan positiv/negativ/neutral (Esaiasson et al.,

2012:208).

Sammanfattningsvis anser vi att vår studie, på grund av vårt systematiska arbetssätt står sig stark i fråga om begreppsvaliditet, intern validitet och reliabilitet. Resultaten i studien stämmer i stor utsträckning överens med verkligheten.

I vår studie gör vi inte anspråk på en *extern validitet*, det vill säga hur pass generaliserbara studiens resultat är till andra protester och andra miljöer än den undersökta. Anledningarna är flera: dels är massmediers gestaltning av en protest alltid beroende av i vilken *kontext, kultur och land den rapporteras* (Cottle, 2008), dels är Instagram-händelserna, så långt vi kunnat finna, unika i sitt slag.

- Analys -

I uppsatsens analysavsnitt presenterar vi de mest framträdande resultaten från vår studie av de fyra tidningarnas gestaltning av gatuoroligheterna. Analysen tar utgångspunkt i våra fyra frågeställningar och resultaten sorteras in under respektive kapitel.

- 6. Händelseförloppet
- 7. Konflikten
- 8. Aktörerna
- 9. Moralisk bedömning

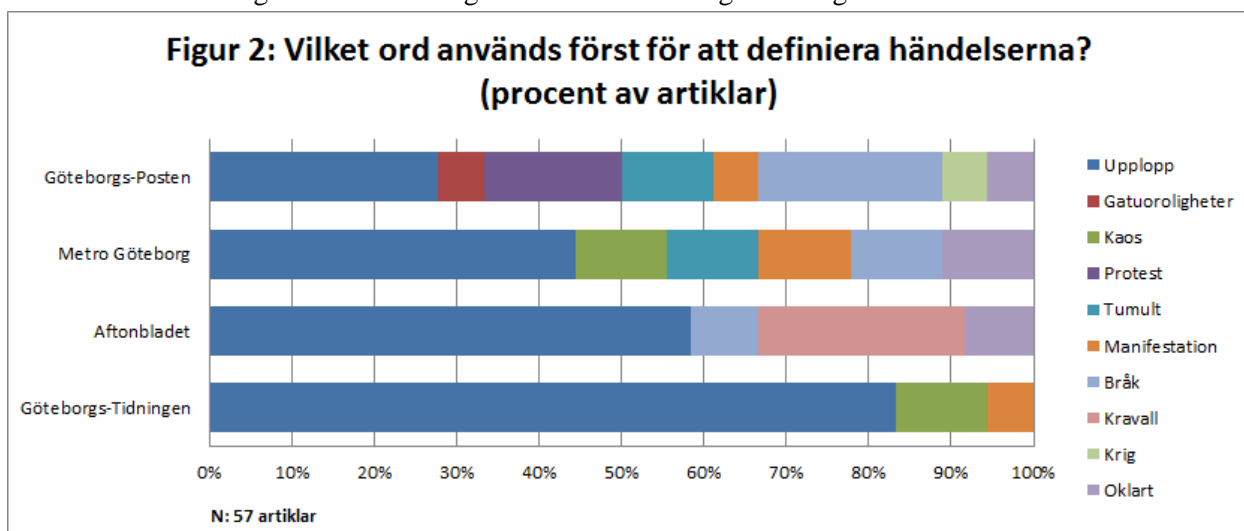
Varje kapitel inleds med en figur, i vilka resultaten från den kvantitativa innehållsanalysen presenteras. Figuren kan ses som startpunkt för vardera kapitlet, en startpunkt som den kvalitativa innehållsanalysen enligt ECA-metoden hakar fast i.

Allteftersom tar vi med läsaren djupare in analysen av de fyra tidningarnas gestaltning. Analysen följs, i respektive kapitel, av en kort sammanfattning av de mest framträdande resultaten.

6.1 Händelseförloppet

6.1.1 Sakgestaltningen - ett "upplopp"

Analysen inleds med att studera sakgestaltningen i de fyra tidningarna. Det vill säga hur tidningarna valde att definiera protesten vid gatuoroligheterna, vilken typ av sakfråga som de hade ställts inför att bevaka. Massmedierna har, som Waddington (1992) lyfter fram, ett behov av att definiera en situation. Hur denna definition de facto såg ut kan besvaras genom att studera sakgestaltningen.

Figur 2: Diagrammet visar vilket första ord som tidningarna använde, i varje artikel, för att definiera händelserna gatuoroligheterna. I de artiklar där ingen tydlig definition gjordes är svaret "Oklart". Antal artiklar: GP 18 st, GT 18 st, Aftonbladet 12 st, Metro 9 st.

För gatuoroligheterna är den mest använda definitionen, i samtliga tidningar, "upplopp". Definitionen är den som, i över hälften av samtliga artiklar, först används för att beskriva händelserna.

Aftonbladet använder nästan uteslutande upplopp som definition. Göteborgs-Posten är den tidning som använder "upplopp" i minst utsträckning, samtidigt som Göteborgs-Posten också är den tidning som oftast varierar sin definition av gatuoroligheterna.

Sakgestaltningen av gatuoroligheterna som ett upplopp blir framträdande under den första dagens rapportering, den 19 december, då definitionen förekommer på framsidorna av Aftonbladet, Göteborgs-Tidningen och Metro.

"Ryktes-upploppet" (GT) / "Skol-upploppen" (AB) / "Instagramupplopp.../" (Metro).

Upplopp som problemdefinition, och som gestaltning av sakfrågan, används genomgående i Aftonbladets, Göteborgs-Tidningens och Metros bevakning. Definitionen sätts ofta i anslutning till detaljerade beskrivningar av våldsamheter, såväl visuella som verbala. Våldsamheter framstår som markörer för vad ett upplopp innehåller. Våldsamheter framstår som förklaringen till att tidningarna använder denna typ av sakgestaltning.

Bilden av att upplopp och våldsamheter är två komponenter som hör samman kan exemplifieras genom inledningsorden i Göteborgs-Tidningens inledande nyhetsartikel om händelserna:

Hundratals i upplopp efter uthängningarna.

Hundratals ungdomar stormade en gymnasieskola, hoppade på bilar, slogs och skapade kaos i köpcentret Nordstan.
(GT 19/12)

Aftonbladet, Göteborgs-Tidningen och Metro avviker sällan från upplopp som sakgestaltning i sitt nyhetsmaterial. "Kravall", "kaos" och "bråk" är andra definitioner som används. Det framstår dock vid dessa tillfällen som att tidningarna sökt synonymer, inte att de försökt att omforma sin sakgestaltning.

Sakgestaltningen i Göteborgs-Posten har likheter med övriga tre tidningars. Upplopp är den mest använda definitionen. Samtidigt är skillnaderna flera: Göteborgs-Postens sakgestaltning är inte lika cementerad. Tidningens förstasida den 19 december rapporterar om gatuoroligheterna som ett "bråk" (Se bilaga 3). På tidningens insida, som stor överrubrik till nyhetsrapporteringen, beskriver man händelserna som urartade protester.

I Göteborgs-Postens sakgestaltning framträder protesten som en händelse med skilda element och varierande tillstånd. Det är delvis ett upplopp, delvis en protest med våldsinslag, delvis ett bråk mellan elever.

Protesterna urartade. (GP 19/12)

Den fastslagna sakgestaltningen i Aftonbladet, Göteborgs-Tidningen och Metro bildar det ramverk inom vilket de tre tidningarnas rapportering fortsätter. I motsats öppnar Göteborgs-Postens avvikande sakgestaltning en möjlighet att omdefiniera vilken typ av händelse de egentligen rapporterar om - vilket de också gör.

Även igår samlades ett stort antal unga för att protestera mot nätmobbningen, men det mesta gick lugnt till. (GP 20/12)

Göteborgs-Posten skapar nämligen, under den andra dagens bevakning, den 20 december, en ny typ av sakgestaltning. I rapporteringen framträder nu gatuoroligheterna som en protest. På plats utanför Framtidsgymnasiet har "det mesta gått lugnt till". Polis och demonstranter verkar befinna sig snarast i en

lugn dialog. Valet av bilder förändras, från bilder dominerade av våldsamheter till personifierade bilder på offer för kränkningarna.

Den här förändringen av Göteborgs-Posten skapar en tydligare avvikelse från sakgestaltningen i övriga tre tidningar. Aftonbladet, Göteborgs-Tidningen och Metro vidhåller sitt ramverk. I texterna gestaltas händelserna rent ut som en fortsättning på den första dagens "upplopp". Bilderna visar stora ansamlingar av ungdomar tillsammans med en aktiv polisiär närvaro.

En person greps och ett 20-tal omhändertogs när dag två av Instagram-upploppet drabbade Göteborg (GT 20/12).

Knallskott och raketer exploderade i centrala Göteborg i går. Under den andra dagens upplopp omhändertog polisen ett 20-tal ungdomar (AB 20/12)

Allteftersom att gatuoroligheterna klingar av skapas intressanta mönster av hur tidningarna väljer att återreferera till händelserna. För Aftonbladet, Göteborgs-Tidningen och Metro är sakgestaltningen fastslagen. Gatuoroligheterna har definierats, och kommer att fortsätta definieras, som ett upplopp. Alla efterdyningar sker till följd av "upploppet".

Anmälningarna rasar in efter upploppet (Metro 21/12)

En pojke har tagit på sig skulden för det Instagramkonto som orsakat skolupploppen i Göteborg (GT 22/12)

Hur Göteborgs-Posten kommer att återreferera framstår oklart. Trots att den framträdande sakgestaltningen är den av en protest med våldsamma inslag, väljer tidningen, några dagar senare att återreferera till gatuoroligheterna som ett "krig".

Och krig blev det. 300 ungdomar dök upp utanför gymnasieskolan på tisdagen. Det kastades stenar och snöbollar och polisen omhändertog 27 ungdomar för störande av allmän ordning. (GP 23/12)

I Göteborgs-Posten, Göteborgs-Tidningen och Metro skrivs om en tredje samling under den 20 december. Samlingen sakgestaltas i de tre tidningarna som en manifestation. Det är tydligt att tidningarna vill skilja denna samling från de första dagarnas gatuoroligheter. De gestaltar den som mer legitim då de framhäver att den är anordnad av Elevkampanjen och Rättvisepartiet Socialisterna, aktörer som anses ha större auktoritet än vad gruppen ungdomar har på egen hand.

Gustafsson (polisens presstalesman) uppgav i går kväll att man betraktar det hela som en fredlig manifestation och att man inte räknar med bråk i samband med den. (Metro 20/12)

6.1.2 Ekvivalensgestaltning

Att studera *ekvivalensgestaltning* har flera beröringspunkter med att studera sakgestaltning. Skillnaden är att ekvivalensgestaltning visar hur massmedierna väljer att beskriva följder av en händelse. Genom att använda olika ord och formuleringar kan massmedierna påverka hur mottagaren betraktar händelsen, trots att beskrivningarna egentligen innebär samma följder (Shehata, 2012:328).

Hur valde tidningarna att ekvivalensgestalta följderna av gatuoroligheterna? Vi har funnit att samtliga tidningar i första hand ger utrymme till ord, formuleringar och bilder som kopplar samman gatuoroligheterna med negativa följder. Egendomar riskerar att förstöras, människor kan komma till skada, trafiken måste stängas av och julshoppare tvingas att söka skydd.

- Det är oskyldiga som har skadats, vissa har ramlat, andra har blivit slagna i kalabaliken, helt utan anledning, säger 17-åriga Julia som går på skolan. (Metro 19/12)

Uppretade ungdomar drar sedan vidare mot köpcentrumet Nordstan och tvingar julshoppare att retirera in i butikerna (GP 19/12)

Fokuseringen på negativa följder förstärks när tidningarna ger utrymme för rapporter om de polisiära ärenden och eventuella brottsfall - såsom misshandel, hot och skadegörelse - som inträffat i samband med gatuoroligheterna.

När ekvivalensgestaltningen domineras av negativa följder, resulterar det i att eventuella förändringar eller progressiva syften protesten kan åstadkomma, hamnar i skymundan.

Mönstret i ekvivalensgestaltningen präglar samtliga tidningar från första till sista dagen. De mest framträdande bilderna visar demonstranter stående på bilar, demonstranter i slagsmål med varandra eller med polis, alternativt hur demonstranter blockerar centrala gator.

Enstaka undantag förekommer. Korta textpassager beskriver vilka samhällsproblem som gatuoroligheterna hjälpt till att belysa. Huvudsakligen är det Göteborgs-Posten som visar upp dessa, något mer positiva, inslag av ekvivalensgestaltning. Oftast är passagerna placerade i anslutning till ett avståndstagande från gatans våldsamheter.

Upploppsmakare och stenkastare ska behandlas som sådana. Men om någon konstruktiv lärdom ska dras kan lagstiftarna inte gömma sig inför uppgiften. (Abraham Staifo, ledare, GP 19/12)

Man kan säga mycket om veckans händelser, men ungdomarna ska ha en eloge för att de reagerat över att deras vänner hängts ut. Sedan är det självklart inte bra att det blivit bråk och upplopp, absolut inte. Men vart är alla vuxna? Varför bryr vi oss inte? säger Anneli Björklund. (GP 21/12)

Ovanstående två utdrag visar tecken på en ekvivalensgestaltning som belyser hur gatans reaktion, möjligtvis, hjälpt till att belysa ett samhällsproblem.

6.1.3 Dramaturgi

Dramaturgiska gestaltningar har i flera studier påvisats prägla massmediernas bevakning av protester (Cammaerts, 2013). Protestens beståndsdelar gör den mottaglig för ett nyhetsberättande utifrån *den anglosaxiska dramaturgins kurva*. Protesten kan skapa dramaturgiska element såsom distinkta punkter för start, kulmination och slut, förändringar, en grundhandling, kronologiskt berättande samt en konfliktfylld intrig med tydliga rollfördelningar (Gheretti, 2000).

Den dramaturgiska gestaltningen av en protest återupprepas i rapporteringen kring gatuoroligheterna vid Instagram-händelserna. Vår analys visar att fem aspekter av dramaturgiskt berättande är närvarande.

För det första skildras gatuoroligheterna som innehållande av distinkta tillfällen för start, kulmination och slut. Startpunkten är given; när demonstranterna samlas utanför Plusgymnasiet sätter händelserna igång. En bild, som exemplifierar det här, är Metros förstasida den 19 december som visar springande ungdomar, tillsammans med texten "*Instagramupplopp flammade upp på nolltid*".

Efter startpunkten beskrivs dagarnas händelseförlopp som stegrande. Allt fler demonstranter närvarar, våldet ökar, riskerna för egendomsskador blir större och stämningarna blir starkare. Till slut når händelserna en kulmination.

Efter en spänd förmiddag kulminerade våldet i går eftermiddag, när en grupp tonårsskallar började skjuta raketer och knallskott längs gatorna. (AB 20/12)

Slutpunkterna nås under eftermiddagarna, då polisen lyckats återta kontrollen över situationen. Polisens omhändertaganden bidrar till att demonstranterna inte orkar hålla uppe sitt mål - och upploppet tar slut. Trots att ungdomar uppges vara kvar är det inte längre fråga om något upplopp.

17.30 Ett 60-tal ungdomar drar fortfarande omkring i områdena runt Nordstan, men polisen bedömer att det inte är frågan om något upplopp. - De ledande figurerna sveptes med i omhändertagandet och luften gick ur, säger Stefan Gustafsson på polisen i Göteborg. (AB 19/12)

Den andra aspekten av den dramaturgiska gestaltningen är att tidningarna beskriver gatuoroligheterna *kronologiskt*. Kronologin framträder tydligast i de faktarutor som förekommer i Aftonbladet, Göteborgs-Posten och Göteborgs-Tidningen. Fasta klockslag visar hur händelserna utvecklas och fortskrider. Kronologin fortsätter till eftermiddagarna när polisen avslutar protesten genom att omhänderta demonstranter.

I går kväll la sig lugnet över Göteborg, men på nätet spreds uppgifter om nya kravaller i dag. (AB 20/12)

En tredje komponent, som bidrar till tidningarnas dramaturgiska gestaltning, är att gatuoroligheterna gestaltas som en konfliktfylld intrig. Samtidigt är rollfördelningen tydlig. Vi analyserar den här aspekten mer ingående under nästkommande kapitel, *konflikten*, men kort sagt skapas en gestaltning där demonstranterna står i konflikt med andra aktörer.

Mest framträdande är konflikten mellan demonstranter och polis. Texterna beskriver hur demonstranterna vill ta sig förbi polisens avspärningar och hur det i sin tur tvingar polisen att bemanna upp. Flera bilder gestaltat dessutom demonstranter och polis som motparter.

17-åringen, som anklagas för spridandet av kränkande bilder via Instagram, elever från andra skolor och allmänheten utgör andra motparter för demonstranterna. Konfliktperspektivet bidrar till en dramaturgi som liknar händelserna med en "katt och råttor-lek" mellan demonstranter och deras motpart. I leken tvingas aktörerna ta till olika taktiker för att vinna kampen.

Under flera timmar förlorade polisen kontrollen över mobben av ungdomar som i går drog fram genom centrala Göteborg. (AB 19/12)

Det kom bara mer och mer ungdomar, till slut började situationen kännas hotfull. Det fanns ingen kontroll. För vår säkerhet, och gästernas, beslutade vi att stänga, säger restaurangchefen Charlotte Wahlgren. (GT 19/12)

Den fjärde aspekten av den dramaturgiska gestaltningen är att gatuoroligheterna beskrivs utspela sig på tre bestämda platser: utanför Plusgymnasiet, vid Nordstan och Brunnsparken, samt utanför Framtidsgymnasiet. I Göteborgs-Posten publiceras en faktaruta där de tre platserna markeras med stjärnor på en karta (Se bilaga 3).

Dramaturgiskt beskrivs platserna som tre scener, på vilka individer antingen kan välja att delta i gatuoroligheterna eller att stå bredvid och betrakta vad som händer. Hur händelseförloppet utspelar sig på områden mellan de tre platserna saknas i gestaltningen.

Det var Framtidsgymnasiet på Andra Långgatan som var skådeplats för gårdagens samling. (Metro 20/12)

Som på en given signal välde ungdomar från olika delar av Göteborg in på Andra Långgatan i går förmiddag /.../
Efter de stora gatubräken i förrgår hade de lockats dit för att bevittna den andra rondan i uppgörelserna om de kränkande påståendena och bilderna på hundratals flickor på nätet. (AB 20/12)

Den femte komponenten av dramaturgin är den fastslagna *grundhandlingen*, en aspekt som har tydliga samband med den fastslagna sakgestaltningen.

Aftonbladet, Göteborgs-Tidningen och Metro har slagit fast sin grundhandling från första dagens rapportering, och håller sig konsekvent till denna. De kallar sin grundhandling för "upploppet", vilket blir ett ramverk för beskrivningar av fortsatta gatuoroligheter.

Ilskan efter Instagram-skandalen - som under tisdagen skapade kaos vid Plusgymnasiet och i Nordstan - osade igår runt Långgatorna. (GT 20/12)

Avvikelse från de fem elementen av dramaturgi förekommer. Göteborgs-Posten antar inte sällan en mer sammanfattande beskrivning av gatuoroligheterna. Tidningens avvikande gestaltning är tydligast under andra dagens bevakning. Göteborgs-Posten skapar en ny grundhandling, vilket bidrar till att händelserna utanför Framtidsgymnasiet inte gestaltas dramaturgiskt som en fortsättning på första dagens händelser.

Många unga rörde sig i området kring Järntorget under dagen. Polisen och ett stort antal journalister fanns också på plats, men det gick relativt lugnt till. (GP 20/12)

6.1.4 Våldsfiltrering

Vid protester och demonstrationer i Göteborg och Malmö under 2000-talet har massmedierna tenderat att rapportera genom ett *våldsfiler*. Beskrivningar av våld har stått i centrum. Trots att majoriteten av demonstranterna varit lugna och fredliga har de hamnat i skymundan i rapporteringen. Dessutom har demonstranternas politiska argumentation fått begränsat utrymme (Findahl, 2002, Persson, 2012).

Resultatet i vår studie av rapporteringen kring Instagram-händelserna visar att våldsfiltreringen reproduceras.

Under den första dagens rapportering finns ett stort fokus på de våldsamheter och polisingripanden som sker utanför Plusgymnasiet, i Nordstan och vid Brunnsparken. Denna gestaltning - med fokus på våld - framträder i rubriker, ingresser, bilder och på förstasidor.

Ett exempel är Aftonbladets förstasida där tidningens huvudsakliga vinkel är den video, inspelad av en privatperson, som visar hur en flicka blir nedsparkad av ungdomar utanför Plusgymnasiet (Se bilaga 3).

Hämnden efter sexryktena: Här slår de ner flickan. (AB, förstasida 19/12)

Rapporteringen av videoklippen får även utrymme i Göteborgs-Tidningen och Metro. De tre tidningarna publicerar stillbilder från videoklippen. Stillbilderna används för att visuellt gestalta vad som hände utanför Plusgymnasiet. Text och bild samverkar, tillsammans skapas en gestaltning där demonstranterna är brottsliga och där den våldshändelse, som videoklippen visar, utgör en central del av gatuoroligheterna.

Ytterligare ett exempel på våldsfiltrering, även det tillhörande Aftonbladet, är det rykte som säger att en person ska ha varit "*bevärpad med ett pistolliknande föremål*" (AB 19/12). Ryktet ges en framträdande plats i tidningens första stora nyhetsartikel om händelserna.

Våldsfiltrering är närvarande i alla tidningarna under de inledande dagarnas rapportering. Texter

inleds med att beskriva våldsamheter, medan mindre spektakulära händelser får en undanskymd plats. På det här sättet skapas en gestaltning av att en stor del av demonstranterna är våldsamma. Dessutom uttrycks en förväntan att fortsatta gatuoroligheter kommer att innebära mer våld.

Men undantag förekommer, främst i Göteborgs-Posten. I tidningens gestaltning av andra dagens gatuoroligheter är detaljerade beskrivningar av våld inte längre närvarande. I texterna är fokus i stället "det lugna", före "det våldsamma". Händelserna utanför Framtidsgymnasiet beskrivs, trots att nära 15 personer omhändertas, som nästintill odramatiska.

I Göteborgs-Tidningen förekommer också ett försök att visa återhållsamhet med våldsfiltreringen, genom att lyfta lugnande citat till huvudartikelns ingress:

Det är inte fullt så oroligt som det var under tisdagen, polisen jobbar aktivt med att tala med ungdomarna, säger polisens presstalesman Ulla Brehm. (GT 20/12)

Men bevakningen i Göteborgs-Tidningen återgår till att filtreras genom våld. Tidningen lägger bland annat fokus på kastade knallskott och attacker mot tidningens egen fotograf.

Det stora undantaget från våldsfiltrering sker i tidningarnas gestaltning av manifestationen den 21:a december, en händelse som bevakas av Göteborgs-Posten, Göteborgs-Tidningen och Metro. Manifestationen, som anordnats av kampanjen "Vägra kallas hora", beskrivs med utgångspunkt i hur pass "lugn" den är, vilket skapar en skarp kontrast till vad som varit fallet med händelserna under föregående dagar.

Knappt 100 personer kom till manifestationen som gick under parollen "Vägra kallas hora" i Brunnsparken i Göteborg på eftermiddagen. Polisen var närvarande men stämningen var lugn. Några oroligheter på Göteborgs gator uppstod inte. (Metro 21/12)

6.1.5 Sammanfattning

Sakgestaltningen, och därigenom tidningarnas problemdefinition, domineras av att gatuoroligheterna är ett upplopp. Den typen av sakgestaltningen är cementerad i Aftonbladet, Göteborgs-Tidningen och Metro, vilka inte försöker att omdefiniera vad gatuoroligheterna utgör.

Göteborgs-Posten avviker. De varierar sin sakgestaltning och öppnar för att omdefiniera händelsen. Gatuoroligheterna framstår snarare som en protest med våldsamma inslag än som ett upplopp.

En ekvivalensgestaltning som beskriver negativa följder, en dramaturgisk berättarteknik och våldsfiltrering är tre komponenter som är närvarande i samtliga tidningars gestaltning. Händelserna beskrivs bland annat ske på tre olika "scener". Göteborgs-Posten är den tidning som i störst utsträckning avviker genom att förflytta fokus från spektakulära skeenden.

6.2 Konflikten

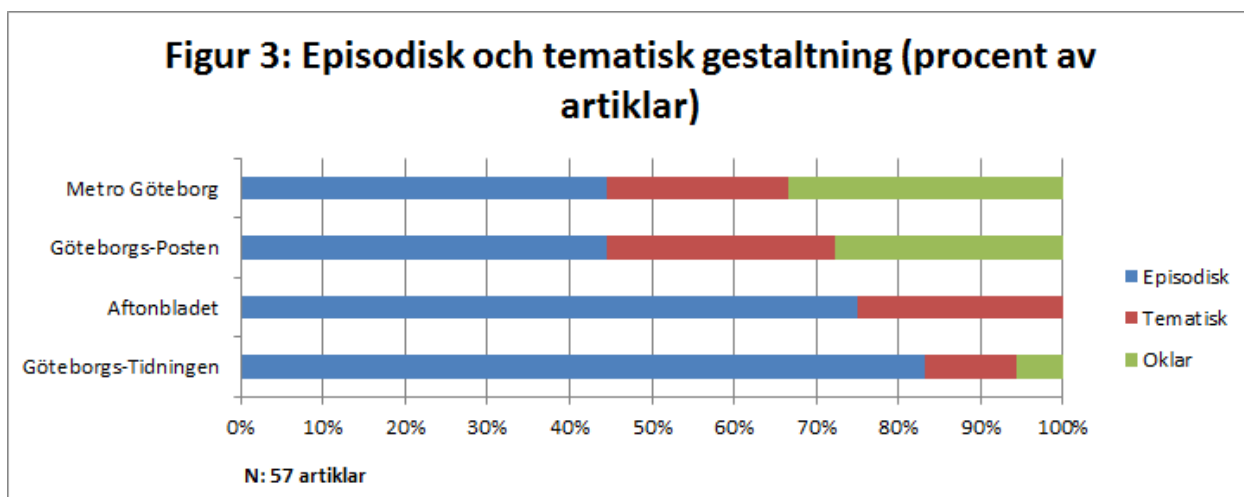
Centrala aspekter av gestaltning är vilken *orsakstolkning och föreslagen lösning som blir framträdande* inför den beskrivna händelsen eller problemet (Entman, 1993). I följande kapitel analyserar vi konfliktsituationen vid gatuoroligheterna, vad som beskrevs vara orsaken bakom dem och vad som beskrevs som en föreslagen lösning.

Viktiga komponenter i fråga om orsak och lösningen är *episodisk- och tematisk gestaltning*. Med detta som utgångspunkt analyserar vi huruvida gatuoroligheterna gestaltas som en händelse med ansvar på individnivå, alternativt på en högre samhällsnivå (Iyengar, 1990).

6.2.1 Episodisk gestaltning för orsak och lösning

En episodisk gestaltning i massmedierna tenderar att skildra enskilda fall och enskilda individers öden. Om en mottagare utsätts för episodiska gestaltningar tenderar denne att tillskriva ansvar för orsak och lösning på situationen till individen själv. I motsats tenderar tematiska gestaltningar bidra till att mottagaren tillskriver ansvar på högre samhällsliga institutioner och strukturer (Iyengar, 1990).

Med den kvantitativa innehållsanalysen har vi studerat huruvida tidningarnas gestaltning av gatuoroligheterna vid Instagram-händelserna var huvudsakligen episodisk eller tematisk.

Figur 3: Visar i hur stor andel av det totala antalet undersökta artiklar respektive gestaltning är mest framträdande. "Oklar" innebär en gestaltning av dual karaktär, där varken episodisk eller tematisk är mest framträdande. Antal artiklar: GP 18 st, GT 18 st, Aftonbladet 12 st, Metro 9 st.

Resultatet i figur 3 visar att rapporteringen präglas av episodiska gestaltningar. Kvällstidningarnas episodiska gestaltning är mest framträdande. Fyra av fem artiklar i Göteborgs-Tidningen tenderar att rama in händelserna episodiskt. Siffrorna är liknande i Aftonbladet.

Tendensen mot en episodisk gestaltning visar sig även i Göteborgs-Posten och Metro. Andelen artiklar med episodisk gestaltning är större än andelen artiklar med tematisk gestaltning. Samtidigt har Göteborgs-Posten och Metro en vidare rapportering med en oklar gestaltning. Det vill säga en rapportering där endera gestaltningen inte är mer framträdande än den andra.

Ett framträdande mönster i de episodiska gestaltningarna är att tillskriva orsaken till gatuoroligheterna till en specifik aktör: demonstranterna.

Demonstranterna har reagerat av en och samma anledning. De är arga och upprörda på ett Instagram-konto med kränkande innehåll. Nu jagar de, och söker hämnd på, den person som startat kontot.

I går samlades hundratals ungdomar i centrala Göteborg i jakt på den 17-åring som har anklagats för att ha startat spridningen. (AB 19/12)

Bakgrunden till oroligheterna är det Instagram-konto där minst 200 ungdomar, både killar och tjejer, hängdes ut i helgen med namn och bild. (GP 19/12)

Orsaken till ansamlingen framstår som bestämd och specifik. Orsakstolkningen får utrymme på förstasidor och i ingresser under den inledande rapporteringen. Den episodiska gestaltningen av denna orsakstolkning ifrågasätts sällan. Den ändrar överlag inte karaktär under rapporteringen.

Så långt om ansamlingen, som ges en explicit orsaksförklaring. Orsaken för de efterföljande gatuoroligheterna är däremot inte uttalad. Gatuoroligheterna beskrivs genomgående som en naturlig följd när en stor grupp unga och känslostyrda demonstranter samlas på samma plats. Gatuoroligheterna blir en förlängd arm av ansamlingen, som i sig utgör någonting hotfullt.

Den känslomässiga reaktionen blir en framträdande orsakstolkning - vilket bidrar till en episodisk gestaltning - med ansvar på individer och enskilda aktörer. Närbkontakt med polis och en utpekad fiende på Plusgymnasiet, samt det psykologiska tryck en gruppansamling kan starta, ger kompletterande orsakstolkningar till gatuoroligheterna.

Uthängningarna fick Göteborgs högstadie- och gymnasieungdomar att koka. (GT 19/12)

Verkligheten blev värre än vad polisen förberett sig på. Nästan på nolltid utbröt lynchstämning utanför skolan. (Metro 19/12)

Fullt rimliga invändningar mot de olagliga publiceringarna blandas med hot, någon vill ta livet av sig, andra pratar om att misshandla flickan som påstås ligga bakom kampanjen. Nästa dag upplopp, en stängd skola, misshandlade ungdomar /.../ Det har alltid funnits ungdomar som har velat slåss, som jagar spänning, som är uttråkade och söker sig dit där något händer. (Oisín Cantwell, krönika, AB 19/12)

I Göteborgs-Posten och Metro framträder dock en viss variation i orsakstolkningen. Tidningarna lyfter fram att orsaken till att samlings övergick i gatuoroligheter kan variera mellan demonstrationens deltagare.

- De kastade sten och snöbollar på polisen. Det har också förekommit skadegörelse på platsen. Men bara en bråkdel, 15-20 personer, har ställt till med problem. Majoriteten av ungdomarna har varit där av nyfikenhet eller för att markera att de inte tycker om det som händer på nätet, säger Lena Matthijs, polisens kommenderingschef. (GP 19/12)

Låt oss nu övergå till den *föreslagna lösningen*. Den episodiska gestaltningen skapar också här ett ramverk där lösningen tillskrivs enskilda aktörer. Polisen är den aktör som ska stävja gatuoroligheterna och lugna demonstranterna.

Mitt på dagen hade polisen stora svårigheter att kontrollera händelseförloppet.

- En sådan här stor grupp är inte under kontroll förrän man har ringat in dem och det tog sin tid, säger Lena Matthijs. (AB 19/12)

Brunnsparken och Nordstan omringades av polisbilar, piketbussar, ridande poliser och väktare. Men det tog tid att råda bot på den hotfulla stämningen. (GT 19/12)

Gatuoroligheterna gestaltas som en händelse som bör hanteras och "botas". På så vis framträder en bild av att stadsmiljöns tillstånd för tillfället är hotfullt och onormalt. Tidningarna pratar med flera aktörer som är rädda för att drabbas av våldsamheter om gatuoroligheterna inte avslutas.

Polisen blir den aktör som löser situationen. Genom en "massiv insats", omhändertaganden, dialog och professionellt arbete kan man skapa kontroll över situationen. Genom att beskriva polisens arbetsmetoder gestaltas gatuoroligheterna som så pass allvarliga att de kräver polisens insatser.

Bilden på Göteborgs-Postens framsida den 19 december, där en polis brottas med en förmodad demonstrant, är talande (Se bilaga 3). Det finns även en liknande bild inne i tidningen, där bildtexten förstärker budskapet:

Polisen tvingades ta i med hårdhandskarna för att avvisa några av ungdomarna som blockerat entrén till köpcentret. (GP 19/12)

6.2.2 Demonstranterna och deras motståndare

En följd av tidningarnas episodiska gestaltning är skapandet av ett konfliktperspektiv, ett mönster vi kort uppmärksammade i avsnittet om *Dramaturgi* (kapitel 6.4). Specifika aktörer tillskrivs ansvaret för att gatuoroligheterna bryter ut. Samtidigt tillskrivs andra aktörer ansvar för att gatuoroligheterna ska lösas.

Framträdande blir därför en dramaturgisk gestaltning med en tydlig rollfördelning mellan förövare och offer och stävjare. Gemensamt för gestaltningen är att demonstranterna vid gatuoroligheterna är orsaken, förövaren, till att gatuoroligheterna bryter ut. Bilden varierar av vilka de kämpar emot.

Demonstranter mot polisen. Gestaltningen skapar tydliga konfliktytor mellan polis och demonstranter. Demonstranternas irrationalitet och våldsamt framträder som orsaken till konflikten, samtidigt som polisen är en stävjande kraft. Varför konflikten mellan demonstranter och polis uppstår förklaras sällan mer ingående. Motståndet framstår som en naturlig följd av en okonventionell proteströrelse som inte följer samhällets lagar och förordningar.

Sammanlagt omhändertogs 15 ungdomar under dagen. I samband med polisens ingripanden blev stämningen allt hetsigare bland ungdomarna. (AB 20/12)

När en buss med fyra poliser anlände skingrades mobben med dragna batonger. Men poliserna blev snabbt attackerade och tvingades tillbaka in i bussen som överöstes med sten och snö och körde därifrån. (Metro 19/12)

Demonstranter mot 17-åringen. Konflikten mellan ungdomarna och den 17-åriga flickan, som enligt rykten publicerat kränkningarna via Instagram, får en framträdande plats i konfliktkursen i tre av tidningarna. Aftonbladet, Göteborgs-Tidningen och Metro gestaltar gatuoroligheterna som en hämndaktion, där demonstranterna är på "jakt" efter 17-åringen, vilket blir orsaken till gatuoroligheterna. Lösningen är att Instagram-kontot försvinner, att demonstranterna därmed lugnas och att personen bakom kontot åtalas.

Demonstranter mot allmänheten. I rapporteringen framträder i passager en episodisk gestaltning av konflikten som utkämpad mellan demonstranter och allmänhet. Aktörerna är skilda från varandra och demonstrationens deltagare är inte en naturlig del av allmänheten, som utgörs av bland annat "förbipasserande", "spåravgnsresenärer" och "julshoppare". Orsaken till konflikten är demonstranternas närvaro i den centrala stadsmiljön, och lösningen är att de ska lämna den.

Men det tog tid att råda bot på den hotfulla stämningen. McDonald's på Norra hamngatan tog bland annat beslutet att stänga restaurangen - och flera handlare följde efter. (GT 19/12)

Demonstranter mot demonstranter. Att det, inom gruppen av demonstranter, finns interna splittringar och konflikter är en gestaltning som görs framträdande genom tidningarnas användande av ordet "bråk". Vart någonstans, och mellan vilka demonstranter, "bråken" egentligen pågår förklaras inte. Det videoklipp som visar hur en flicka blir misshandlad - från vilket stillbilder används för att illustrera gatuoroligheterna - blir ett tecken på att konflikten pågår inom gruppen.

- Det är oskyldiga som har skadats, vissa har ramlat, andra har blivit slagna i kalabaliken, helt utan anledning, säger 17-åriga Julia som går på skolan. (Metro 19/12)

6.2.3 En viss tematik

Som klargjorts dominerar de episodiska gestaltningarna rapporteringen. Men samtidigt förekommer exempel på tematiska gestaltningar i tidningarnas totala bevakning - en aspekt som är viktigt att uppmärksamma.

Vid tematiska gestaltningar ramas händelser in som en del i något större. Händelsen sätts in i ett socialt och/eller historiskt sammanhang och präglas av ett samhällsperspektiv. Med tematiska gestaltningar tenderar mottagaren att tillskriva ansvaret för orsak och föreslagna lösningar på en högre samhällsnivå (Shehata, 2012:330, Iyengar 1990).

De tematiska gestaltningarna vid Instagram-händelserna är framför allt inriktade mot att lyfta upp problemet med kränkningar på sociala medier. Sociala medier-experten, psykologer och IT-experten får delge kommentarer om hur kränkningar, i dagens medierade samhälle, kan få en omfattande spridning, hur känslor hos uthängda individerna växer starkare, samt vilket eventuellt ansvar företaget som Facebook har.

Tidningarnas kommentatorer väcker också frågan om hur polisen bör planera sina resurser för att ta itu med kränkningar på nätet.

En tematisk diskurs är närvarande i rapporteringen om kränkningarna. Vid ett fåtal tillfällen uppstår en tematisk diskurs också om gatuoroligheterna. Det här sker först och främst i Göteborgs-Posten.

Sara och Shadie är kritiska till hur polisen har agerat och menar att det gick att stoppa tumultet som startade utanför Plusgymnasiet. - Polisen reagerade inte på sexryktena förrän ungdomarna tog saken i egna händer. Det är tråkigt att det behöver gå så långt som stora folksamlingar med tumult. Det känns som att det här kan växa, säger Shadie. (GP 19/12)

I citatet går att hitta indikationer för att gatuoroligheterna eventuellt äger vidare syfte än hämnd på en specifik händelse. Orsak och föreslagen lösning blir tematisk. Myndigheterna har inte reagerat på tidigare anmälningar. Med gatuoroligheterna vill demonstranterna belysa ett problem - i hopp om att ett större, strukturellt och politiskt problem i samhället, ska få en lösning.

Våldsamheterna, som demonstranterna tagit till, tillskrivs också de vid ett tillfälle i Göteborgs-Posten, en tematisk orsak. Artikeln, som publiceras på tidningens kultursida, är inte framträdande i rapporteringen. Men den står ut som det undantag som bekräftar regeln av episodiska gestaltningar av våld.

De känner en tilltagande maktlöshet. Och maktlöshet föder som bekant ilska, frustration, ja, till och med hat. Det är en aggressivitet som inte vet vart den skall ta vägen. Den har ingen riktning, inget mål, ingen mening. För mot vad skall den som känner sig maktlös i dagens värld vända sig? /.../ Protesten blir irrationell. Ett skrik utan innehåll. Ett tomt sökande efter våld. Motståndet framstår som galet, fast det bottnar i det allra djupaste - en existentiell oro för den egna framtiden. (Mattias Hagberg, GP 21/12)

6.2.4 Sammanfattning

Den episodiska gestaltningen dominerar samtliga tidningars gestaltningar, i synnerhet bevakningen i Göteborgs-Tidningen och Aftonbladet. Följden är att orsak och föreslagen lösning på ansamlingen tillskrivs givna individer och aktörer. I första hand är demonstranternas känslovall orsaken bakom, samtidigt som polisiära insatser är den föreslagna lösningen. På platsen tenderar händelserna att gestaltas i ett konfliktperspektiv med tydliga motparter.

I bevakningen beskrivs orsaken till ansamlingen av demonstranter i konkreta termer. Varför oroligheter och våldsamheter förekommer är dock mer oklart. Tidningarna skapar en bild av den hotfulla ansamlingen, där våldsyttningar kan följa som en naturlig reaktion på unga demonstranternas känslovall och irrationalitet.

Tematiska gestaltningar förekommer, främst i Göteborgs-Posten. I första hand rör de tematiska gestaltningarna problemet med kränkningar på sociala medier. Vid ett fåtal tillfällen tillskrivs också gatuoroligheterna, och våldet, ett tematiskt och politiskt syfte.

6.3 Aktörerna

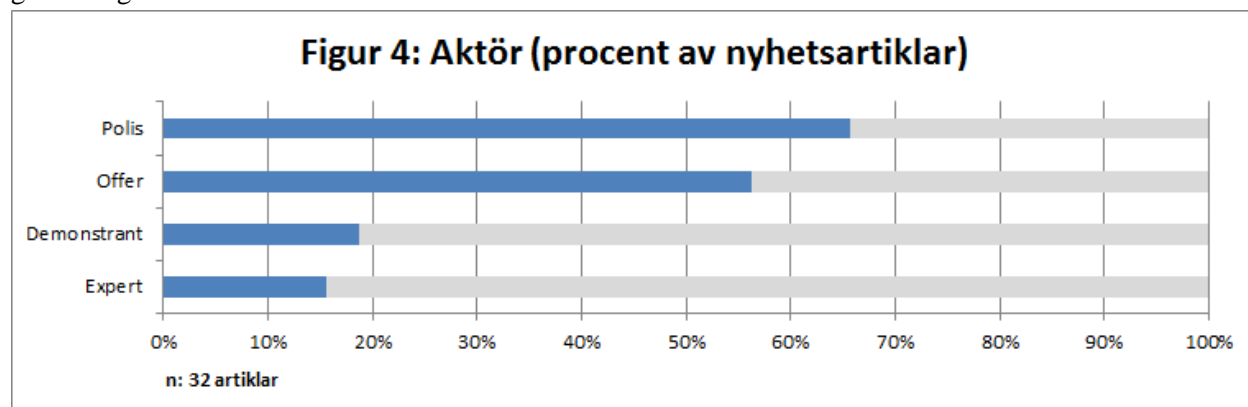
En maktfaktor för gestaltningen beror på de aktörer som får utrymme att komma till tals, och vad de får utrymme att säga. Att citera aktörer, visa bilder på dem, använda dem som källor och tilldela dem roller utgör några av de sätt som massmedierna använder aktörer på.

I följande kapitel presenteras de aktörer som förekom i massmediernas bevakning av gatuoroligheterna i samband med Instagram-händelserna, vilka roller de tilldelades, samt vilken makt de gavs att påverka gestaltningen.

6.3.1 Polisen som primary definer

Primary definers är de aktörer som sätter tonen för hur massmedierna angriper ett problem eller en händelse. En primary definer äger makt för hur en händelse gestaltas. De utgörs ofta av officiella källor, som anses ha tillgång till mer "korrekt" eller "specialiserad" information. Förturen till utrymme i massmedier - och att definiera vilken typ av problem eller fråga vi står inför - gör aktören till en primary definer (Hall et al., 1978).

Vår analys tar utgångspunkt i vilken aktör som gavs flest möjligheter att påverka gestaltningen av gatuoroligheterna.

Figur 4: Polis innefattar personer med polisiär titel. Offer innefattar de personer som i artiklar porträtteras som offer för kränkningarna eller för gatuoroligheterna (skolpersonal, handlare osv). Demonstrant innefattar de personer som deltog i gatuoroligheterna. Expert är exempelvis psykologer, IT-experter och sociala medier-experter.

Resultatet i figur 4 visar att polisen är den aktör som mest frekvent citeras i nyhetsartiklarna. Polisen uttalar sig i två av tre nyhetsartiklar. De här siffrorna indikerar att polisen är primary definer för Instagram-händelserna, en indikation som får starkare stöd vid djupare granskning av texterna.

Vår analys visar att polisen inte bara är den aktör som uttalar sig i flest antal artiklar. Rapporteringen tar även utgångspunkt i den polisiära diskursen och polisens arbetsmetoder - vilket är en tydlig indikation på att polisen är primary definer av gatuoroligheterna.

Polisens citat hamnar ofta först i nyhetsartiklarna. De får etablera en initial definition, en så kallad *primary interpretation*, (Hall et al. 1978:59) av händelserna som andra aktörer måste förhålla sig till.

I texterna uttalar sig polisen om händelseförloppet, sina insatser och sin syn på händelsernas övriga aktörer. Det är polisen som främst beskriver hur demonstranterna betett sig, vad orsaken bakom demonstranternas reaktion är, samt vilka eventuella politiska syften som ansamlingen och gatuoroligheterna kan innehålla.

När bråken startade utanför Göteborg i går satte polisen in en massiv insats: piketpolis, helikoptrar, ridande polis och hundar. - Lika fort som bråken startade kunde vi få stopp på det, säger Björ Blixer, polisens presstalesman. (Metro 19/12)

Under den andra dagens upplopp omhändertog polisen ett 20-tal ungdomar - samtidigt som det ursinniga hatet fortsattes att spridas på nätet. Enligt poliskällor ska ett av Göteborgs grovt kriminella nätverk nu ha blandat sig i bråken (AB 20/12)

Polisen figurerar frekvent på bilder från gatuoroligheterna. Två typer av visuella gestaltningar av polisen framträder. Å ena sidan är poliserna passiva. De står då still bredvid demonstranterna, alternativt visar bilden endast polisens piketbuss. Det här är den gestaltning som är mest framträdande i Göteborgs-Posten. Å andra sidan är poliserna aktiva, en gestaltning som dominerar i kvällstidningarna och Metro. Ett exempel är den bild som förekommer på Metros förstasida den 20 december (Se bilaga 3). I bildens förgrund ses en polis med dragen batong, och i bakgrunden visar bilden suddiga demonstranter.

Polisens arbete beskrivs som professionellt. De kritiseras sällan för att agera fel. Deras insatser rapporteras med taktiska termer och ett "polisiärt språk" vilket också avspeglar sig i tidningarnas sätt att skriva.

13.00 Göteborgspolisen bildar en stab och förstärker upp sin bemanning. Man har under några timmar känt till att det väntas komma mycket uppretade ungdomar till Plusgymnasiet. (AB 19/12)

Den polisiära gestaltningen i tidningarna skapar ytterligare ett mönster. Polisens insats vid händelserna gestaltas som naturlig. Den polisiära närvaron är en grundförutsättning för bevarandet av den centrala stadsmiljöns lugn och skyddande av privat egendom. Eventuella fortsatta gatuoroligheter utgör någonting hotfullt, och polisen får därför berätta om hur de förbereder sig för kommande ansamlingar av demonstranter.

- Det gäller att lugna situationen så att den inte urartar /.../ Vi önskar att vi kunde få ihop 150 personer lika lätt som en Facebook-grupp, säger Stefan Gustafsson. (polisens presstalesman i GP 19/12)

Nämnvärt är att två individer inom polismyndigheten har stor makt att definiera situationen: presstalesman Stefan Gustafsson och polisinsatsens kommenderingschef Lena Matthijs. De båda citeras i samtliga fyra tidningar och deras bild lägger inte sällan grunden för hur nyhetsberättandet fortsätter.

Passager där tidningarna bryter mönstret med polisen som primary definer förekommer. Detta sker framför allt i Aftonbladet och Göteborgs-Tidningen. Tidningarna tar då avstånd från polisens bedömning av situationen, och upprättar i stället en egen utifrån, i vilken de kritiserar polismyndigheten för att använda ineffektiva arbetsmetoder.

För oavsett hur polisen försökte tona ned det som hände i Göteborg i går, så bildades en mobb utanför Plusgymnasiet, där hundratals tonåringar gick till attack mot vad de upplevde som fienden. (Frida Boisen, krönika, GT 19/12)

6.3.2 Anonyma, känslostyrda och unga demonstranter

Tidigare studier av massmediers bevakning av proteströrelser har visat att protestens deltagare tenderade att anonymiseras, demoniseras, trivialiseras, samt beskrivas som tillhörande en enhetlig grupp (Donson et al., 2004).

Vår analys visar att fyra egenskaper, utan inbördes ordning, är framträdande i beskrivningen av demonstranterna. För det första tenderar demonstranterna att *anonymiseras*. För det andra beskrivs de som en *enhetlig grupp*. För det tredje beskrivs demonstranterna som *irrationella och känslostyrda*. För det fjärde finns en tydlig tendens i rapporteringen att *markera och gestalta demonstranterna som unga*.

I figur 4 visade vi att demonstranterna sällan, i de fyra tidningarnas bevakning, ges utrymme att uttrycka sig. I fyra av fem artiklar är demonstranterna inte citerade. Att demonstranterna inte citeras innebär att de anonymiseras. De omnämns inte med namn och det är oklart vilka de egentligen är. På bilder visar tidningarna inte sällan demonstranter med uppdragna luvor, "pixlade" ansikten eller med ryggar mot kameran.

Ytterligare en aspekt i anonymiseringen är att demonstranterna beskrivs med antal. Siffran varierar beroende på vem som har makt att bedöma hur många de är, oftast uppges de vara "hundratals".

I går samlades hundratals ungdomar i centrala Göteborg i jakt på den 17-åring som har anklagats för att ha startat hatspridningen /.../ Under flera timmar förlorade polisen kontrollen över mobben av ungdomar som i går drog fram genom centrala Göteborg. (AB 19/12)

Det här var dagen då anonyma tonåringar via sociala medier startade ett upplopp i Göteborg. (Frida Boisen, krönika, GT 19/12)

Under den inledande dagens bevakning uppskattar en aktör i Aftonbladets huvudartikel antalet demonstranter till femhundra personer. Samtidigt anger bildtexten att antalet är "drygt hundra". Tydligt är att polisens bedömningar av hur många ungdomar som finns på plats tenderar att vara långt lägre än journalisternas egna bedömningar.

Förutom att anonymiseras, blir demonstranterna genomgående gestaltade som en *enhetlig grupp*. De definieras oftast som "ungdomarna". Det här är en aktörsdefinition som tidningarna återkommer till för att tydliggöra vilken aktör de skriver om. Andra aktörsdefinitioner som dyker upp, om än i mindre utsträckning, är "mobb", "upploppsmakare" och "gäng".

Demonstranternas mål och syften med gatuoroligheterna beskrivs vara ett och samma. De har "uppmanat varandra" att samlas vid Plusgymnasiet. Väl på plats har de gemensamma "planer" för att lyckas med sitt mål. När gatuoroligheterna fortsätter till Brunnsparken sprider sig demonstranterna ditåt tillsammans.

Den första planen från den arga mobben var att storma entrén till skolan, men polisen satte stopp. (GT 19/12)

En tredje aspekt i gestaltningen av demonstranterna utgörs av hur pass *känslostyrda* de är. Demonstranterna tillskrivs känslor. De är "uppretade", "arga", "upprörda" och "rasande". Beskrivningarna av känslor kommer inte från demonstranterna själva. Det är i stället tidningarna som berättar vad demonstranterna känner.

Det var inte många av (de) adrenalinstinna småhanarna som valsade runt i Brunnsparken och var spydiga mot polisen som var där för att protestera mot sexuella kränkningar av kvinnor. (Sarah Britz, krönika, GP 19/12)

Känslorna beskrivs som att de trappas upp snabbt. Demonstranterna lyckas inte hantera detta känslovall vilket, som tidigare nämnts, blir en orsakstolkning till varför gatuoroligheter bryter ut.

Den fjärde egenskap vi vill belysa, som är framträdande för demonstranterna, är markeringen av deras ålder. Demonstranterna kallas, nästan uteslutande, för "ungdomar". I tidningarnas bevakning framgår sällan hur gamla personerna egentligen är, ibland beskrivs de komma från högstadie- och gymnasieskolor, men den genomgående gestaltningen av demonstranterna är att definiera dem som "ungdomarna".

Sammantaget skapar de egenskaper som tillskrivs demonstranterna - anonymiseringen, grupperingen, känslobeskrivningen och markeringen av deras ålder - en gestaltning av dem som främmande. De gestaltas inte som en grupp läsaren ska identifiera sig med eller känna empati för.

Varifrån de kommer, vilken bakgrund de har och huruvida de själva har blivit uthängda eller inte framgår inte. När någon av "ungdomarna" väl kommer tills tals förblir de oftast anonyma, och får dessutom representera hela gruppen av demonstranter, alternativt namnges två personer som får uttala sig som par.

- Vi är här för att hämnas, säger en av ungdomarna som är på plats till GT. (GT 19/12)

- Vi är bara här för att kolla, sa en tjej till Metro. (Metro 20/12)

Gabriel Alvesol och Felix Kasper från Katrinelundsgymnasiet höll sig vid sidan av när det hettade till.
- Vi är här för att kolla läget, precis som många andra, och vi tycker det är jäkligt att tjejer pekats ut så här. Vi har aldrig varit med om något sånt här tidigare, säger de. (GP 19/12)

I samtliga tidningarnas bevakning framträder bilden av ett "ungdomssamhälle" som är franskt från ett "vuxensamhälle". I ungdomarnas samhälle sprids rykten snabbt och känslor kan triggas igång på nolltid. Protestaktioner i ungdomssamhället beror på ogenomtänkta och okonventionella reaktioner. En del av ungdomarna klarar av att vara "den gode" demonstranten, medan vissa av ungdomarna passerar gränsen och blir "den onde" demonstranten, en ungdom som måste omhändertas och uppfostras.

Det rör sig i de fallen inte om upprörda ungdomar som vill protestera, utan om bråkstakar, huliganer, som söker sig till oroligheter i förhoppning att få bruka våld. (Osignerad ledare, GT 21/12)

Demonstranternas fyra egenskaper kontrasteras när tidningarna rapporterar från manifestationen "*Vägra kallas hora*". Ett exempel hämtar vi från Göteborgs-Tidningen som personifierar demonstranterna, ger dem utrymme i texten att argumentera för sitt politiska budskap, att uttrycka sig utan att representera fler personer än sig själva och visuellt gestaltar dem på bild (Se bilaga 3).

Julia Capelius, Elin Nygård och Linda Rimpi, som samtliga går på Plusgymnasiet och som är bästa vän med en av de drabbade tjejerna, kom till manifestationen med varsitt talande plakat. (GT 21/12)

6.3.3 Personifierade offer

Vårt resultat i figur 4 visar att tidningarna, i hög utsträckning, rapporterar om Instagram-händelserna genom att ge utrymme för drabbade offer att få komma till tals. I över hälften av tidningarnas nyhetsartiklar citeras ett offer.

Som offer räknar denna studie de individer som på något sätt drabbas av händelserna, antingen av gatuoroligheterna eller av kränkningarna. Det är alltså snarare personifieringen i sig, än gatuoroligheternas konsekvenser som skildras.

Det mest personifierade offret är den 17-åring som, enligt rykten, startat det Instagram-konto där de kränkande bilderna och kommentarerna spridits.

Två växelvis framträdande gestaltningar sker av 17-åringen. Å ena sidan bär hon huvudansvaret för hela problemet. Å andra sidan är hon ett offer för ett irrationellt hat.

Den sistnämnda bilden är dock dominerande. Från sitt "gömställe" får 17-åringen stort utrymme i Aftonbladet och Göteborgs-Tidningen att berätta om den rädsla hon känner inför demonstranterna, och hur deras ilska är riktad mot fel håll.

- Jag är inte hemma nu. Jag är på ett annat ställe där jag är i säkerhet. Jag vet inte när jag får komma tillbaka till skolan, polisen bestämmer det nu. Jag stannar där jag är, där jag är i säkerhet, säger hon. (GT 19/12)

Personifieringen skapar en framträdande bild av hotet mot 17-åringen. Demonstranterna är ute efter att skada henne, men tack vare det polisiära arbetet kan demonstranterna hållas på avstånd.

Andra personifieringar som framträder i gestaltningen är av de individer som drabbats av kränkningarna. Detta skulle kunna innebära en personifiering också av demonstranterna, men de ungdomar som intervjuas framställs inte utgöra en del av demonstrantgruppen. De utgör två olika grupper, en som är drabbad och en annan som har reagerat. De drabbade blir personifierade, dels genom namngivning och utrymme att uttala sig, men också genom porträttbilder intill artiklarna.

Han berättar att han knappt har sovit sedan han såg bilden. Inte heller har han varit i skolan.

- Jag har knappt visat mig för folk, säger han. (GP 20/12)

Elever och anställda vid Plus- och Framtidsgymnasiet är också de personifierade i bevakningen. Rädslan och hotet från demonstranterna föranleder att eleverna gått hem och att skolorna tvingas stänga.

Hon uppskattar att det strax före lunch var 500 personer på skolan.

- De började rusa liksom. Jag blev rädd och gick sedan hem. Då hade de börjat slåss. (AB 19/12)

Rektor Jörgen Frohm säger att beslutet att stänga togs i samarbete med polisen av hänsyn till elevernas säkerhet, men inte heller han känner till någon koppling mellan ryktesspridningen på Instagram och Facebook och skolan. (Metro 20/12)

Ytterligare en personifierad aktör är de restaurangägare och handlare i Nordstan som får utrymme att beskriva hur gatuoroligheterna har drabbat dem. Den mest framträdande aktören är McDonalds restaurangchef, som i flera tidningar berättar om risken demonstranterna utgör för gästerna.

-När de inte gick ut självmant, bad jag polisen om hjälp och vi stängde hela restaurangen. Efter en kvart kunde vi öppna igen. (GP 19/12)

6.3.4 Experter och psykologer

Under bevakningen av Instagram-händelserna förekommer en rad expertkällor i de fyra tidningarna. De här personerna kan betraktas som officiella källor. De är personer som utifrån sin kunskap, erfarenhet eller representativa status tillskrivs relevans att uttala sig om händelserna (Hall et al., 1978).

I majoriteten av de artiklar där experten är huvudaktör porträtteras denne även med bild. Benämningen av källorna som "experter" gör tidningarna ofta själva, genom att exempelvis hänvisa till att en citerad person är "sociala medier-expert" eller "IT-brotts-expert". Andra tydliga expertkällor är psykologer, som ges utrymme att beskriva hur kränkningar kan påverka unga människor.

Psykologen Mattias Strandberg, expert på gruppdynamik, konstaterar att internet var en förutsättning för gårdagens händelser/.../ - När känslor kommer in i bilden, då är vi inte lika nog med källkritiken, säger Strandberg. (Metro 19/12)

Exemplet ovan visar hur en expertkälla används för att beskriva varför demonstranterna har reagerat som de har gjort. Citatet stärker uppfattningen om att demonstranterna är unga och känslostyrda, en gestaltning som Metro redan inledningsvis i samma artikel har gjort framträdande.

Den expertkälla som förekommer vid flest tillfällen i bevakningen är Emanuel Karlsten, "sociala medier-expert", som uttalar sig i både Aftonbladet och Göteborgs-Posten. Främst handlar hans medverkan om det eventuella ansvar som vilar på sociala medier-företaget Facebook, vilket skapar en viss tematik för själva kränkingsfrågan. Samtidigt får Karlsten också en slags expertroll för att beskriva själva gatuoroligheterna.

Men att den digitala mobbningen byter skepnad och leder till upplopp har Emanuel Karlsten dock aldrig sett tidigare. - Nej det är unikt i Sverige. Det ska bli intressant att se vad som ligger bakom allt det här när röken lagt sig, säger han. (GP 19/12)

6.3.5 Sammanfattning

Polisen är den aktör som ges störst möjlighet att påverka gestaltningen av gatuoroligheterna. Polisen citeras i två av tre artiklar om Instagram-händelserna. Gestaltningen av gatuoroligheterna baseras på en polisiär kontext, där polisens information ofta kommer först. Polisen tillåts etablera en initial definition vilken tidningarna, och övriga aktörer, måste förhålla sig till.

I motsats får demonstranterna sällan uttala sig i tidningarnas bevakning. Demonstranterna beskrivs utifrån fyra egenskaper: de är anonyma, en enhetlig grupp, känslostyrda och unga. Gestaltningen bidrar till att skapa en bild av ett irrationellt och känslostyrt "ungdomssamhälle" som inte lyckas tygla sina känslor på ett konventionellt sätt. Samtidigt får olika experter en möjlighet att beskriva hur ungdomliga reaktioner kan se ut.

Offren för kränkningarna och gatuoroligheter är ofta personifierade och får relativt stort utrymme att uttala sig och synas på bilder.

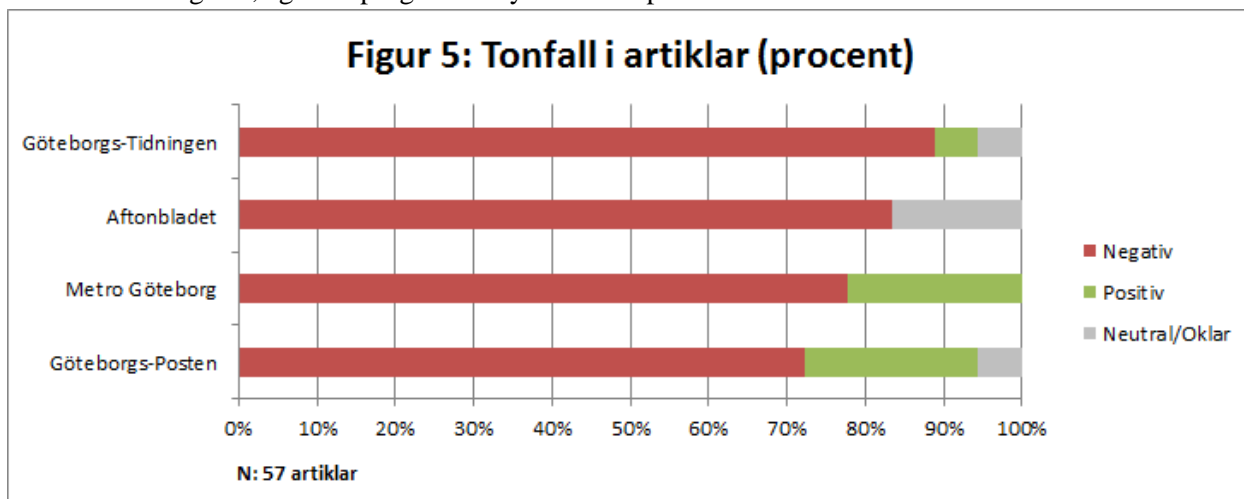
6.4 Moralisk bedömning

Uppsatsens sista analyskapitel behandlar hur gestaltningen föranleder att en viss moralisk bedömning blir framträdande. Genom att lyfta fram vissa aspekter av en händelse, och göra dem mer framträdanden än andra, kan massmedierna göra en viss moralisk bedömning mer framträdande (Entman, 1993:52).

6.4.1 Tonfall

Vid tidigare forskning om gestaltning har den moraliska bedömningen studerats genom rapporteringens tonfall (Dimitrova & Strömbäck 2005, Cammaerts 2013). Vår studie följer exemplet, och genom en kvantitativ innehållsanalys undersöker vi vilket tonfall som är mest förekommande.

I bedömningen av tonfall har vi tagit hänsyn till flera faktorer. Ett negativt tonfall innebär, exempelvis, att bevakningen tenderar att delegitimeras gatuoroligheterna och dess protest. Den beskrivs då som något som bör upphöra, oavsett om så krävs polisära insatser eller förändringar i samhällsstrukturer. Ett positivt tonfall präglas, exempelvis, av en gestaltning där protesten kan tillåtas få fortsätta, den beskrivs som legitim, äger ett progressivt syfte och en politisk substans.

Figur 5 visar huruvida händelserna på gatan gestaltas med en positiv, negativ eller neutral ton. Ett exempel på positiv ton är ett fokus i rapporteringen på ett progressivt syfte med gatuoroligheterna. Negativ ton kan utgöras av gestaltning att gatuoroligheterna måste hanteras med polisiära insatser. En neutral ton gestaltar varierande perspektiv på händelserna. Antal artiklar: GP 18 st, GT 18 st, Aftonbladet 12 st, Metro 9 st.

Resultatet visar att rapporteringen präglas av ett negativt tonfall. Fyra av fem artiklar gestaltar gatuoroligheter genom negativa perspektiv, exempelvis genom att beskriva dem som illegitima, som att de bör åtgärdas, som en irrationell reaktion utan syfte, argumentation och politisk substans.

De fyra tidningarnas systematiska våldsfiltrering och polisiära diskurs är två anledningar till att mönstret ser ut på detta sätt. Fokus riktas mot hur polisens strategiska insatser ska sätta stopp för de pågående gatuoroligheterna. Samtidigt ska deras uppbemanning försäkra allmänheten om att händelserna inte blossar upp på nytt.

Polisen befarar fortsatta bråk i dag och har "dammsugit" stationerna på extrapersonal. - Vi är bemannade för att ta emot en ny våg, säger Stefan Gustafsson, polisens presstalesman. (GP 19/12)

Tidningarnas ekvivalensgestaltning, som belyser risker och negativa konsekvenser, bidrar till ett negativt tonfall i rapporteringen. Allteftersom att demonstranterna förblir anonyma, och utrymme inte skapas för deras eventuella argumentation, framstår gatuoroligheterna allt mer som en irrationell och känslostyrad reaktion. I tidningarnas episodiska gestaltningar hamnar gatuoroligheternas politiska syften i skymundan.

Bilderna i samtliga tidningar förstärker också det negativa tonfallet. Göteborgs-Postens förstasida den 19 december talar i texten om en generell "oro" för fortsatta bråk och på bilden ses en brottande polis

och demonstrant. På Metros förstasida nästkommande dag finns en bild - där en polis med dragen batong syns i förgrunden, medan demonstranterna, anonymiserade med "pixlade" ansikten, syns i bakgrunden - med texten: "*Polisen förberedd på fortsatt kaos*" (Se bilaga 3).

Ett antal enheter har, i vår kvantitativa innehållsanalys, bedömts gestalta ett neutralt tonfall mot gatuoroligheterna. Tidningarna skapar den neutrala tonen, bland annat, genom att göra åtskillnad mellan "den goda" och "den onda" demonstranten. Avsnitt i texterna legitimerar reaktionen från demonstranterna, att de är på gatorna utgör i sig inget problem. Men samtidigt delegitimeras reaktionen i andra avsnitt av samma text, genom ett avståndstagande från våldsamheterna.

Resultatet visar de facto att det också förekommer texter med ett övervägande positivt tonfall. De här texterna handlar uteslutande om den manifestation som sker den 20 december i Brunnsparken, och som går under parollen "Vägra kallas hora".

Det positiva tonfallet utkristalliseras genom att massmedierna beskriver demonstranternas syfte, demonstranterna är personifierade och tidningarna ger demonstranterna utrymme att uttrycka sina tankar och åsikter. I bildernas gestaltning är typiska symboler för en demonstration framträdande, såsom plakat och megafon. Samtidigt sprids uppmuntrande ord från polisen om demonstranternas lugna tillvägagångssätt.

Rättvisepartiet Socialisterna stod bakom manifestationen i går. "Det är beklagligt att folk hänger ut varandra i sociala medier och vi vill visa att det inte är okej", säger Emma Öhman från partiet. (GP 21/12)

Det var en stor polisinsats som bevakade manifestationen. Men de höll sig på avstånd.
- Allt är lugnt och ordningen är utmärkt, säger polisens insatsledare Thomas Dellenhed, som uppskattade att 150 personer samlats. (GT 21/12)

6.4.2 Affekter och stämningar

En påverkande faktor för hur massmediernas gestaltning ger upphov till moraliska bedömningar är vilka känslor som den väcker och sammankopplar med en händelse. Individuer är känslostyrda. Den känsla som en gestaltning väcker kan komma att återspegla sig i vilken moralisk bedömning som mottagaren gör (Sunstein, 2004).

Ett tydligt resultat i analysen av vilka känslor som gestaltas i samband med gatuoroligheterna är att massmedierna framför allt valt att gestalta känslor som vrede och rädsla.

Vreden tillhör i första hand demonstranterna. De är, som tidigare uppmärksammats, känslostyrda aktörer, vars raseri, irritation och ilska styr deras handlande. I bilderna gestaltas också denna vrede visuellt. Flera bilder visar aktiva demonstranter som springer eller slåss.

Uthängningarna fick Göteborgs högstadi- och gymnasielever att koka. (GT 19/12)

Vreden är inte bara tillskriven aktören demonstranterna - den präglar också stämningen i "atmosfären" vid Plusgymnasiet, Nordstan och Framtidsgymnasiet. De stämningar som gestaltas är kopplade till vreden. När ungdomarna är arga beskrivs stämningen på platsen vid flera tillfällen med "lynchstämning" eller "upploppstämning".

Polisen skickade alla tillgängliga resurser till en gymnasieskola i Göteborg där rasande ungdomar samlats /.../ Verkligheten blev värre än vad polisen hade förberett sig på. Nästan på nolltid utbröt lynchstämning utanför skolan. (Metro 20/12)

Rädsla är den andra känslan som gestaltas i rapporteringen. Såväl polisen som de olika offer-aktörerna känner rädsla för vart gatuoroligheterna ska ta vägen. Tidningarna gestaltar en rädsla genom att aktörer, bland annat, känner sig tvungna att lämna sin skola eller stänga sin restaurang. Samtidigt gestaltas en rädsla för att den centrala stadsmiljöns lugn, och de privata egendomar som finns i den stadsmiljön, kan komma att skadas.

- Det kom bara mer och mer ungdomar, till slut började situationen kännas hotfull. Det fanns ingen kontroll. För vår säkerhet, och gästernas, beslutade vi att stänga, säger restaurangchefen Charlotte Wahlgren. (GT 19/12)

Affekter och stämningar är mest framträdande i Aftonbladet, Göteborgs-Tidningen och Metro, vilka samtliga också frekvent använder värdeladdade ord. Adjektiv och adverb, med förstärkande uttryck såsom "mycket", "stora" och "höga", förekommer frekvent.

Göteborgs-Posten är mer återhållsam med såväl tillskrivning av känslor och affekt, som användandet av värdeladdade och förstärkande ord.

6.4.3 Moralisk bedömning och representativitet från kommentatorerna

Ett frekvent inslag i bevakningen av händelserna är texter av krönikörer och ledarskribenter. Totalt har vi analyserat tio artiklar av åsiktsbaserat material, vilket utgör nära en femtedel av den totala bevakningen.

I analysen har vi försökt se vilka moraliska bedömningar som kommentatorerna gör. Samtidigt analyseras huruvida kommenterande kan påverka mottagarens förutsättningar att göra en moralisk bedömning.

Framträdande i åsiktsmaterialet är en bedömning av våldsamheterna vid gatuoroligheterna som brottsliga och otillåtna. När demonstranternas samlingar övergår i våldsamheter, så passerar de en linje. På andra sidan linjen är all politisk substans i reaktionen frånvarande.

Fullt rimliga invändningar mot de olagliga publiceringarna blandas med hot, någon vill ta livet av sig, andra pratar om att misshandla flickan som påstås ligga bakom kampanjen. (Oisin Cantwell AB 19/12)

Vi lever i en rättstat där man inte får ta lagen i egna händer. Det är en självklarhet som inte borde behöva upprepas, kränkningar eller inte. (Abraham Staifo, GP 20/12)

En åtskillnad skapas mellan den å ena sidan rimliga och legitima reaktionen, mot den å andra sidan orimliga och illegitima reaktionen. Våld framstår som kommentatorernas måttstock för gränsdragning. Våldet är samtidigt orsaken bakom att kommentatorerna gestaltar gatuoroligheterna som en episodisk fråga med individuella snedsteg.

Samtidigt förekommer vissa försök, från några av kommentatorerna, att gestalta gatuoroligheterna tematiskt. Den tematiska gestaltningen belyser en strukturell ungdomlig naivitet, en uppfostringsproblematik eller samhällets bekymmer med manlighetsnormer.

Det finns en rad aspekter att lägga på detta, men i grund finns en tragisk vilja att tro på det man vill tro på när det gäller internet. (Johan Wopenka, GT 20/12)

Det här handlar om vad vid uppfostras att vara, om de kvinnobilder och mansbilder vi har. (Hillevi Wahl, Metro 21/12)

Det var inte många av adrenalinstinna småhanarna som valsade runt i Brunnsparken och var spydiga mot polisen som var där för att protestera mot sexuella kränkningar av kvinnor. (Sarah Britz, GP 19/12)

Tematiken leder här in läsarna på ett nytt spår. De kopplar samman gatuoroligheterna med andra, strukturella, problem i samhället. Följden av sammankopplingen är att kommentatorerna öppnar för *representativitet* (Sunstein, 2005).

Representativiteten skapar nya förutsättningar för en moralisk bedömning. De som inte har egen kännedom om gatuoroligheterna kan trots det, genom att förknippa händelserna med strukturer de känner till, göra en moralisk bedömning av situationen.

Ser man problem med ungdomssamhällets naivitet och känslsvall, då kan man också se problem med gatuoroligheterna. Samma sak gällande samhällets mansbilder, om mottagaren uppfattar dem som ett problem, kan denne också se gatuoroligheterna som ett problem.

När mottagaren saknar kännedom om situationen görs moralisk bedömning ofta genom tumregler (Sunstein, 2005). Genom representativitet kan kommentatorerna bygga de tumregler mottagaren kommer att vända sig till.

6.4.4 Sammanfattning

Gestaltningen av Instagram-händelserna har ett övervägande negativt tonfall, till stor del på grund av en systematisk våldsfiltrering och polisiär diskurs. Samtidigt tenderar tidningarna att göra affekter som rädsla och vrede framträdande i rapporteringen från gatuoroligheterna, vilket i sig kan skapa en affektbaserad moralisk bedömning.

Det åsiktsbaserade materialet, som ledartiklar och krönikor, tenderar att delegitimera gatuoroligheterna när demonstranterna tar till våld. En åtskillnad uppkommer därav mellan den rimliga och orimliga reaktionen. Genom representativitet gör kommentatorer kopplingar mellan gatuoroligheterna och andra strukturella problem i samhället. Kopplingar som kan komma att påverka den moraliska bedömningen hos mottagaren.

- Sammanfattande slutdiskussion -

Alltsedan de där decemberdagarna år 2012 har minnet av "Instagram-upploppen" etsat sig fast i många människors minne. Under uppsatsens gång har vi berättat om vår studie för vänner och kollegor, bosatta på stora avstånd från varandra, och från Göteborg. Gemensamt har varit att de alla minns händelserna, men nästan alla verkar ha en egen bild av vad som egentligen hände.

En kollega, boende i Beirut, berättade att hennes uppfattning var att massmedierna "intervjuade många unga och många (journalister) lät bli att moralpanika". En annan kollega, boende i Skåne, hade uppfattningen att massmedierna "verkade överdriva situationen genom att beskriva kaos och våldsamheter".

Oavsett vems bild som närmast överensstämmer med verkligheten - båda dessa kollegor har, precis som de allra flesta, format sina uppfattningar om Instagram-händelserna utifrån det nyhetsberättande som skedde i de svenska massmedierna.

Vi har försökt att reda ut hur detta nyhetsberättande gestaltades. Vår analys har delats in i fyra olika avsnitt: händelseförloppet, konflikten, aktörerna och moralisk bedömning. I slutdiskussionen vill vi nu tydliggöra hur resultaten samverkar, och hur de skapar en gestaltning som, sannolikt, påverkat synen på gatuoroligheterna vid Instagram-händelserna, för de fyra tidningarnas mottagare.

Massmediernas gestaltning följer några framträdande mönster som är genomgående för samtliga tidningarna i studien.

Analysen visar att sakgestaltningen fastslår att händelsen, redan från start, är upplopp. Användningen av "upplopp", som i sin språkliga definition står för en brottslig handling, bidrar till att demonstranternas reaktion framstår som illegitim.

Bilden av händelserna som i första hand brottsliga cementeras av våldsfiltreringen. Begreppet våldsfiltrering skapades av medieforskare efter kravallerna vid EU-toppmötet i samma Göteborg, för tretton år sedan. Nu återupprepas mönstret.

Detta trots att "Instagram-upploppet" inte leder fram till att någon person döms för brott. "Misshandeln", som flera av tidningarna visuellt och verbalt gestaltar, föranleder inte en polisanmälan. Och det "pistolliknande" föremål, som Aftonbladet refererar till, är ett rykte vars existens och koppling till gatuoroligheterna är oklar.

Genom att lyfta upp dessa bilder skapar tidningarna en gestaltning av att våldet står i främst rummet.

Under det inledande analysavsnitt framträder mönstret att tidningarna tenderade att dramatisera händelseförloppet. Förutom ett kronologiskt berättande framträder de tre "scenerna". Rapporteringen liknar protesten, framför allt i kvällstidningarna, vid ett gladiatorspel. Scenerna innehåller en central punkt där det hettar till mellan demonstranterna och deras motståndare. De närvarande demonstranter kan välja om de vill in i ringen eller hålla sig utanför.

Konfliktanalysen av händelsen visar att rapporteringen präglas av episodiska gestaltningar. Såväl orsak som föreslagen lösning tillskrivs individuella och specifika aktörer. Från den episodiska gestaltningen, med sin givna rollfördelning, går att dra flera band till avsnittet om händelsernas aktörer.

Orsaken till ansamlingen förklaras explicit. Demonstranterna befinner sig på Göteborgs gator till följd av en känslomässig reaktion. Demonstranterna är unga känslostyrda människor. Deras ilska är förståelig. Men deras reaktion, att dra runt på gatorna, är inte acceptabel. Gestaltningen skapar bilden av att känslorna blir för starka och tar över, vilket leder till att demonstranterna tar till våldsamheter.

Huruvida massmediernas bild av orsakerna stämmer överens med verkligheten är svårt att säga. Men tydligt är att orsakstolkningen i första hand görs av tidningarna själva, av polisen eller av experter. Demonstranterna är en del av det anonyma ”ungdomssamhället”. De gestaltas som en gemensam aktör. Huruvida det finns fler orsaker och individuella syften inom ungdomssamhället är en fråga som hänger kvar i luften.

Den föreslagna lösningen i gestaltningen präglas av ett polisiärt fokus. Polisen är primary definer. Tidningarna använder taktiska polistermer i berättandet. De beskriver hur polisens egna förberedelser är en förutsättning för att bevara stadens lugn.

Men samtidigt framgår att tidningarna och polisen inte är helt överens om vad som ska rapporteras. När tidningarna dramatiserar försöker polisen stundtals att avdramatisera. Polisen förklarar att de främst vill föra dialog, inte omhänderta. De berättar att bara några av demonstranter är våldsamma, men flera tidningar väljer att skapa en bild av att det gäller samtliga.

Oavsett hur det är med den saken utgör polisens närvaro i berättandet en grundbult i hur bevakningen av gatuoroligheterna ser ut. Konsekvensen är att den politiska substans och argumentation som proteströrelsen möjligtvis kan ha, bortom våldsamheterna, inte kommer upp till ytan.

Det sista avsnittet i vår analys handlar om vilken moralisk bedömning som blir framträdande i gestaltningen. I och med våldsfiltreringen, den polisiära diskursen och ”upploppet” som definition, har tidningarna svårt att ta fram positiva tonfall. Det negativa tonfallet blir genomgående. Gatuoroligheterna kopplas till affekter, samtidigt som kommentatorerna ser händelserna som en förlängd arm av andra strukturella problem i samhället. När ett demonstrationsproblem plötsligt blir ett manlighetsproblem kan det också påverka den moraliska bedömningen.

Så långt om de typiska, mest framträdande, dragen i gestaltningen. Vi ser dock ett undantag: Göteborgs-Posten. Den tidning som har den mest heltäckande och nyanserade bevakningen av händelsen. Fler röster kommer till tals. Tidningen öppnar för att sakgestalta händelsen på flera olika sätt. Den kan, exempelvis, vara en relativt lugn protest. Demonstranterna är mindre anonymiserade, samtidigt som reaktionens syfte kan variera dem emellan. När övriga tre tidningar beskriver händelserna den 19 december som fyllda av knallskott och omhändertaganden, skriver Göteborgs-Posten att “det mesta gick lugnt till”. Att läsa Göteborgs-Posten de här dagarna ger överlag en annorlunda bild av såväl gatuoroligheterna som av en ungdomlig proteströrelse i sig.

Protesten syftar till förändring. Oavsett tillvägagångssätt innehåller protesten ett mål eller argumentation. Därför är det, i det demokratiska samhället, både en problematisk och intressant fråga när flera av tidningarna gestaltade protesten vid Instagram-händelserna, till följd av dess våldsamma inslag, som ett irrationellt upplopp. Ungdomssamhällets reaktion sågs som okonventionell och brottslig. Vuxen- och myndighetssamhället såg den inledningsvis som något som borde tystas.

Här når vi det dilemma som dagens proteströrelser ställs inför. För att finnas till måste proteströrelsen synas. Våldsamheterna kan vara den faktor som öppnar proteströrelsens dialogfönster i massmedierna (Cammaerts, 2013). Vad händer när massmedierna möter proteströrelsen, skriver om dess våldsamheter, men inte låter demonstranterna tala? Dagens nyhetsmedier har en maktposition att välja om protestens demokratiska fågel fenix ska få flyga, vingklippas eller hållas inburad (Cottle, 2008:667). I stora delar av bevakningen av Instagram-händelserna gjordes det sistnämnda.

- Källförteckning -

- Altheide, David L. (1996) Ethnographic Content Analysis [utdrag]. I 'Qualitative Media Analysis', s. 13-29. Thousand Oaks: Sage, 1996
- Becker, Howard S. (1967) Whose Side Are We On?. I *Social problems*, Vol. 14, No. 3. ss. 239-247. DOI: 10.2307/799147. Kalifornien: University of California Press.
- Cammaerts, Bart (2013) The mediation of insurrectionary symbolic damage: The 2010 U.K. Student Protests. I *The International Journal of Press/Politics*. Vol. 18, No 4. ss. 525-548. DOI: 10.1177/1940161213496283
- Coleman, Renita (2010) Framing the pictures in our heads: Exploring the framing and agenda-setting effects of visual images, i D'Angelo, Paul & Kuypers, Jim A. (2010), *Doing news framing analysis: Empirical and Theoretical Perspectives.*, s. 233-261. New York: Routledge.
- Cottle, Simon (2008) Reporting demonstrations: The changing media politics of dissent. I *Media Culture Society*. Vol. 30, No 6. ss. 853-872. DOI: 10.1177/0163443708096097]
- Della Porta, Donatella & Diani, Mario (2006). *Social Movements: An Introduction*. Oxford: Blackwell Publishing.
- Dimitrova, Daniela D. & Strömbäck, Jesper (2008) Foreign policy and the framing of the 2003 Iraq War in elite Swedish and US newspapers. I *Media, War & Conflict*. Vol. 1, No. 2. ss. 203-220
- Donson, F., Chesters, G., Welsh, I., & Tickle, A. (2004). Rebels with a Cause, Folk Devils without a Panic: Press Jingoism, Policing Tactics and Anti-Capitalist Protest in London and Prague. *Internet Journal of Criminology*. <http://www.internetjournalofcriminology.com/Donson%20et%20al%20-%20Folkdevils.pdf> (hämtad 24 mars, 2013).
- Entman, M. Robert (1993) Framing: Toward Clarification of a Fractured Paradigm. I *Journal of Communication*. Vol. 43, No. 4. ss. 51-58
- Entman, Robert M. (2004) *Projections of Power: Framing News, Public Opinion and Foreign Policy*. Chicago: University of Chicago Press
- Esaiasson, Peter, Giljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2012) *Metodpraktikan – konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Stockholm: Norstedts Juridik.
- Findahl, Olle (2002) Våldsfiltret. Om mediernas rapportering av demonstrationer från Vietnam till WTO och EU. I Liliequist, Marianne & Lundälv, Jörgen (red.) *Gatans politik: Göteborgsdemonstrationerna juni 2001 : ur mediernas, polisernas och demonstranternas perspektiv*. Gävle: Meyer
- Hall, S., Critcher, C., Jefferson, T., Clarke, J. & Roberts, B. (1978). *Policing the crisis: mugging, the state, and law and order*. London: Macmillan
- Halloran, James D., Elliott, Philip & Murdock, Graham. (1970) *Demonstrations and Communication: A Case Study*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Ghersetti, Marina (2000) *Sensationella berättelser. En studie om nyheter från Angola 1987 och om prinsessan Diana 1997 i dagstidningar, radio och TV*. Göteborg: Akademisk avhandling vid Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG)
- Ghersetti, Marina (2012) Journalistikens nyhetsvärdering. I Strömbäck, Jesper & Nord, Lars (red.) *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur. ss. 205-232
- Gitlin, Todd. (1980) *The Whole World Is Watching: Mass Media in the Making and Unmaking of the New Left*. Berkeley: University of California Press.
- Iyengar, Shanto (1990), Framing Responsibility for political issues: The Case of Poverty. I *Political Behaviour*. Vol. 12, No. 1, ss. 19-40
- Iyengar, Shanto (1991) *Is anyone responsible? How television frames political issues*. Chicago: University of Chicago Press.

- Lang, Kurt. & Lang, Gladys (1953) The unique perspective of television and its effect: A pilot study. *American Sociological Review*. Vol 18, No. 1, ss. 3 – 12.
- Merriam S B (1994) Validitet, reliabilitet och etik i fallstudier [utdrag]. I *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund:Studentlitteratur. ss. 174-188.
- Merriam S B (2009) What is Qualitative Research? [utdrag, kapitel]. I *Qualitative Research: A Guide to Design and Implementation*. San Francisco:Jossey-Bass ss. 5-19
- Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (2012) *Medierna och demokratin*. Lund: Studentlitteratur
- Norris, Pippa. (2002) *Democratic Phoenix: Reinventing Political Activism*. Cambridge:Cambridge University Press.
- Persson, Gustav (2011) *Det brinner i Rosengård igen. En kritisk diskursanalys av mediebevakningen av kravallerna i Rosengård 2008*. Kandidatuppsats i Mänskliga rättigheter vid Lunds Universitet.
- Persson, Gustav (2012) *Protestens politiska plats. En kritisk diskursanalys av pressens rapportering från två protester i det offentliga rummet*. Institutionen för kommunikation och medier (KOM) vid Lunds Universitet.
- Rucht, Dieter (2004) "The Quadruple 'A': Media Strategies of Protest Movements since the 1960s." I *Cyberprotest: New Media, Citizens, and Social Movements*, red. deDonk, W., Loader, B., Nixon, P., & Rucht, D. London: Routledge. ss. 29–58.
- Scheufele, Dietram A. (1999) Framing as a theory of media effects. I *Journal of Communication*. Vol 49., No. 1, ss. 103-122
- Scheufele, Dietram A. & Tewskbury, David (2006) Framing, Agenda Setting, and Priming: The Evolution of Three Media Effects Models. I *Journal of Communication*. Vol. 57, No. 9. ss. 9-20
- Shehata, Adam (2012) "Medierna och makten över publiken", i Nord, Lars & Strömbäck, Jesper (2012), *Medierna och demokratin.*, ss. 317-344. Lund: Studentlitteratur.
- Shoemaker, P (1987) Building a theory of news content. I *Journalism Monographs*: 103.
- Sunstein, Cass R. (2005) Moral heuristics. I *Behavioral and Brain Sciences*. Vol. 28, No. 4. ss. 531 - 573
- Strömbäck, Jesper (2009) *Makt, medier och samhälle. En introduktion till politisk kommunikation*. Stockholm: SNS Förlag
- Taylor, Verta & Van Dyke, Nella (2004) "Get up, Stand up": Tactical Repertoires of Social Movements. I *The Blackwell companion to social movements*. Red: Snow, Soule and Kriesi. ss. 262 - 293 Malden: Blackwell Pub. 2004
- Waddington, David (1992) *Contemporary Issues in Public Disorder*. New York: Routledge.

Övrigt referensmaterial

Medborgarpanelen - "Enkät om ungdomsroligheterna i Göteborg, december 2012", sändes ut genom Medborgarpanelen, Lore vid Göteborgs universitet. Institutionen för journalistik, medier och kommunikation (JMG), Göteborgs universitet, *Kriskommunikation 2.0*. (Enkäten gick ut till boende i Västsverige.)

Citerade tidningsartiklar

- Aftonbladet (191212) *Slås ner - av gäng*. Forsberg Oskar, Nelson Oscar, Röstlund Lisa, Wiman Erik, Wulcan Markus.
- Aftonbladet (191212) *Polisen begriper inte sociala medier*. Swedin Daniel.
- Aftonbladet (191212) *Internet är en källa till frihet - men även förtal*. Cantwell Oisín.
- Aftonbladet (191212) *Hämnden efter sexryktena: Här slår de ner flickan*. (Framsida)
- Aftonbladet (201212) *Hotades av maffiagäng*. Ekelund Martin, Johansson Anders, Wiman Erik.

Aftonbladet (201212) *27 togs av polis efter kravaller*. Forsberg Oskar

Göteborgs-Posten (191212) *Protesterna urartade*. Fransson Dag, Karlsson Caroline, Liljemalm Anna, Vikingsson Karolina.

Göteborgs-Posten (191212) *Så trappades ilskan upp*. Karlsson Caroline.

Göteborgs-Posten (191212) *Överraska mig gärna*. Britz Sarah.

Göteborgs-Posten (191212) *“De har förstört för sig själva”*. Bozinovska Snezana.

Göteborgs-Posten (191212) *Oro för mer bråk bland elever*. (Framsida)

Göteborgs-Posten (191212) *“Spegling av verkligheten”*. Liljemalm Anna.

Göteborgs-Posten (201212) *Många ledsna på Mixgården*. Höglund Jan, Linné Peter.

Göteborgs-Posten (201212) *Problemen kvarstår*. Staifo Abraham.

Göteborgs-Posten (211212) *Lugn manifestation mot nätmobbing*. Liljemalm Anna.

Göteborgs-Posten (211212) *Bråken störde handeln*. Johansson Anne.

Göteborgs-Posten (211212) *Bakom den irrationella protesten*. Hagberg Mattias.

Göteborgs-Posten (231212) *“Den här gången gick det alldeles för långt”*. Brevinge Nina.

Göteborgs-Tidningen (191212) *Frida Boisen: Det är dags att vi vuxna börjar ta vårt ansvar på nätet*. Frida Boisen

Göteborgs-Tidningen (191212) *Ryktes-kaoset. Hundratals i upplopp efter uthängningarna*. Maya Dahlén Persson

Göteborgs-Tidningen (191212) *“Det var inte jag”*. Schreiber Johanna.

Göteborgs-Tidningen (191212) *Offrens egna ord*. Pavlica Adrianna.

Göteborgs-Tidningen (201212) *“Vill hitta tipsarna”*. Dahlén Persson Maya, Ylander Anders.

Göteborgs-Tidningen (201212) *Advokaten: Hon har inte gjort det*. Dahlén Persson Maya.

Göteborgs-Tidningen (201212) *Vi måste lära oss att inte lita på nätet*. Wopenka Johan.

Göteborgs-Tidningen (211212) *Manifestation i går: “Självklart att komma hit”*. Raun Anki.

Metro Göteborg (191212) *Skolan håller stängt i dag - polisen väntar på anmälningar*. Beckman Fredrik, Lindberg Olof, Löwendahl Peter.

Metro Göteborg (191212) *“Det har gått med vindens hastighet”*. Ekstrand Patrick.

Metro Göteborg (201212) *Polisen: Vi måste ha beredskap*. Ekstrand Patrick, Löwendahl Peter.

Metro Göteborg (201212) *Polisen förberedd på fortsatt kaos*. (Framsida)

Metro Göteborg (211212) *Anmälningar rasar in efter upploppet*. Beckman Fredrik.

Metro Göteborg (211212) *“Lär unga kritiskt tänkande”*. Wahl Hillevi.

Metro Göteborg (211212) *Lugn Manifestation*. Faktaruta

Aftonbladet.se (250113) *“Vår generation kommer flippa ur”*. Bratthammar, Alice & Ivanović, Amanda.

<http://www.aftonbladet.se/kultur/article16131454.ab> (Hämtad 13 maj 2014)

GP.se (100514), *Upploppet i Göteborg väckte vuxna*. Björk, Evalis. <http://www.gp.se/nyheter/goteborg/1.2365647-upploppet-i-goteborg-vackte-vuxna> (Hämtad 13 maj 2014)

- Bilaga 1 -

Analysschema kvalitativ innehållsanalys

Frågor att ställa till texter och bilder.

Teman:

1. Sakgestaltning & ekvivalens - Händelseförloppet

Vad hände/händer?

Hur beskrivs gatuoroligheterna? Med vilka ord beskrivs dem (ekvivalens)?

Hur beskrivs dramaturgi? Vad sker och i vilken ordning?

Hur har demonstranterna mobiliserat sig?

Hur ser man på framtiden? Kommer gatuoroligheterna att fortsätta?

2. Episodisk & tematisk - Konflikten

Varför händer det? (hur beskrivs anledningen/bakgrunden)

Vad är lösningen?

Hur beskrivs motsättningarna?

Vilka är varandras motparter?

Hur gestaltas konflikten? Mellan enskilda individer? Är det en klassfråga? Är det en politisk fråga?

Episodisk gestaltning - läggs ansvaret på individnivå?

Tematisk gestaltning - läggs ansvaret på samhällsnivå? Som en del av ett större samhällsproblem?

3. Primary definers - Aktörer

Vilka får bedöma situationen? (**elitkällor, primary definers**)

Vem uttalar sig och om vad?

Hur gestaltas ungdomarna? Vem får föra deras talan? Vilken typ av uppgifter får de delge?

Är allas åsikter lika värderade?

Beskrivs ungdomarna som individer eller som kollektiv? - Om grupp/kollektiv, hur beskrivs gruppen?

Hur beskrivs polisen?

Vilka är inte med? Allmänhet? Politiker? Journalisterna själva?

Vilken värdering lägger respektive aktör på gatuoroligheterna?

4. Moralisk bedömning - Tar artikeln/journalisten ställning för eller emot gatuoroligheterna?

Är protesterna/gatuoroligheterna legitima? Varför, varför inte?

Vilken syn/åsikt har kommentatorer, krönikörer, journalister på/om händelserna?

Rättfärdigar de dem? Fördömer dem? Är problemet löst? Vill man att protesterna ska fortsätta?

Kopplar man ihop saker/fördomar? Vilka saker hör ihop? Vad gör det inte? Vad lyfts fram, vad tas inte upp?

Vilken ton har texten, positiv eller negativ till gatuoroligheterna?

Hur beskrivs känslor? Vilka känslor uttrycker/anspelar man på, rädsla, hotfullt, upprörda?

- Bilaga 2 -

Kodschema kvantitativ innehållsanalys

1) Tidning

- 1) GP
- 2) GT
- 3) Aftonbladet
- 4) Metro

2) Datum

18, 19, 20, 21, 22, 23

3) År

- 1) 2012

4) Typ

- 1) Nyhetsartikel
- 2) Åsiktsbaserad text (ledare, krönika)
- 3) Faktaruta
- 4) Puff
- 5) Övrigt

5) Placering

- 1) Förstasida
- 2) Annan

6) Första ordet för samlingarna

- 1) Upplopp
- 2) Gatuoroligheter
- 3) Kaos
- 4) Protest
- 5) Tumult
- 6) Demonstration
- 7) Manifestation
- 8) Bråk
- 9) Kravall
- 10) Krig
- 15) Nämnas inte/ oklart

7) Framträdande tematisk eller episodisk gestaltning

- 1) Episodisk
- 2) Tematisk
- 15) Oklart

8) Ton till gatuoroligheterna (*Positiv ton beskriver exempelvis gatuoroligheterna som en legitim reaktion, en reaktion med ett syfte. En negativ ton ser dem exempelvis som illegitima, som ett polisiärt problem, som en händelse som bör stävjas*)

- 1) Positiv
- 2) Negativ
- 3) Neutral/oklar

Aktör i varje artikel, Får aktör X uttala sig?

9) Polis

- 1) Ja
- 2) Nej

10) Demonstrant

- 1) Ja
- 2) Nej

11) Offer

- 1) Ja
- 2) Nej

12) Expert

- 1) Ja
- 2) Nej

- Bilaga 3 -

Exempel på framsidor, för de fyra tidningarna, under rapporteringen kring Instagram-händelserna:

Göteborgs-Posten

ONSDAG 19 DECEMBER 2012 | Växel 031-42 40 00 | Pren 031-90 47 00 | TIPS & GRI Ring 031-17 20 10 | E-post: 72010@gp.se | SMS/MMS: 720 10 | PRIS: 20:-

Göteborgs-Posten, 19/12/12. Foto: Lindstedt, Jonas

Metro 20/12/12. Foto: Larsson Rosvall, Björn. Scanpix

Aftonbladet 19/12/12.

Göteborgs-Tidningen 19/12/12.

Aftonbladet 19/12/12. Foto: "Privat"

Exempel på hur stillbilder från ett videoklipp, där en tjej blir misshandlad, används för att gestalta gatuoroligheterna.

Göteborgs-Posten 19/12/12. Grafik: "GP"

Exempel på hur gatuoroligheterna beskrivs utspela sig på tre bestämda platser.

Göteborgs-Tidningen 20/12/12. Foto: Rehnman, Lennart.
Exempel på en bild där polisen är passiv.

Göteborgs-Posten 20/12/12. Foto: Elisabeth Alvenby
Exempel på en bild där polisen är aktiv.

Manifestation i går: "Självklart att komma hit"

Göteborgs-Tidningen 21/12/12. Foto: Rehnman, Lennart.

Exempel på hur demonstranterna vid manifestationen personifieras och ges utrymme att uttrycka sitt politiska budskap.

NYA UPPLOPP Stämningen var fortsatt het i Göteborg. I går, lögen skadades efter påbråken men ett 20-tal ungdomar ombesvärades av polisen. Foto: THOMAS JOHANSSON

Aftonbladet 20/12/12. Foto: Johansson, Thomas.

Exempel på hur demonstranter anonymiserades vid gatuoroligheterna.